

POŠTNA PLAČANA V GOTOVINI

PLAČANA 1931

E JUSTIN (ORIGINALNI LESOREZ)

Vsebina 6. številke:

Marija Kmetova: Mati. — Ksaver Meško: Naš Peter. — Hudales Oskar: Triglavov polet. (Nadaljevanje.) — Kvaki in Kraki. (Andersenova pravljica) Priredil Viktor Pirnat, ilustriral E. Justin. — Štefan Schein: Ubogi krt. — O. Hudales: Tuji kraji — tuja ljudstva. (Nadaljevanje.) — O zimskem spanju nekaterih sesalcev. — D. Vargazon: Pomladanska uspavanka. — A. Debenak: Sprehod po nebu — Opazovanje in delo v marcu — A. L.: Za pirhe. — Cicibanov rod: A. Pirjevec: Nasredin in njegov osel. (Ilustriral H. Smrekar.) — Zgodba o prešernem loncu — A. Kosi: Pregovor. — Prispevki otrok.

Rešitve ugank iz 5. številke.

Križanka vodoravno: brošura, vardarska, prenosil, Naš rod, urednik, Primorska, priroda. Po sredini: Sandor, Naš rod.

Zagonetni kvadrat: I. kvadrat: bik, red, as; II.: med, dan, uš; III.: ud, dež, bor; IV.: rž, dar, sod; V.: od'r, žge, og'r. V diagonali: Beograd.

Uganke St. Scheina: I. Nič ni črešenj, ker na hrastu ne rasto.

II. Vidi se samo nož in pasji rep — oba sta šla za stražnico.

III. Položi na prvo igralno karto prve vrste, na drugo druge vrste, na tretjo tretje vrste in na četrto četrte vrste še po eno igralno karto.

IV. 31. aprila ni bilo nikogar po vozovnico in nagrado.

Uganke St. Mršola: Ptički in ptičja krmilnica. Uganke E. Tirana: Črke.

Križanko in zagonetne kvadrate prav rešili: Bajc Maks v Marijanišču; Šega Vinko, Novo mesto; učenci in učenke 6. razr., Sv. Lovrenc.

Uganke, vse tri prav rešili: Tone Svigelj, Borovnica; Zvonko Ciglič, Ljubljana; Brusnik Igor, Ljubljana; učenci in učenke 6. razr., Sv. Lovrenc, in Boža Vagaja iz Jesenic-Fužine, ki je poslala uredništvu prazen list v kuverti s prošnjo, da se naj odpre in čita rešitev dne 29. februarja 1931, ob 25. uri.

Mršoluganko prav rešila: Kramberger Jelica, Sv. Lenart.

Tiranuganko prav rešila: Klenovšek Kvirin, Laško; Marica Pungeršek, Petrovče.

Od šaljivih ugank, so rešili 1. in 3. ug.: Josip Gorišek, Rajhenburg; učenci in učenke 6. razr. pri Sv. Lovrencu; Gernot Pučnik, Prevalje.

1. in 2. ug.: Marija Hauptman, Petrovče.

„Naš rod“ izhaja osemkrat med šolskim letom in ga prejema naročniki „Mladinske matice“, ki plačajo letno naročnino za list in publikacije „Mladinske matice“ Din 22'50, v 9 mesečnih obrokih po Din 2'50.

List izdaja „Udruženje jugoslov. učiteljstva“ v Ljubljani, zanj odgovarja Andrej Skulj.

Glavni in odgovorni urednik: Josip Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica številka 6.

Mati.

Gregorčič - Gruntarjeva knjižnica v Ljubljani

Že v popje sokovi prišli so, že trave so iz zemlje pognale, že breze so čakale solnca pozdrav. Pa se jasnina neba je z oblaki prepregla, piš burje ko o božiču snega je v kosmičih nasul. Tedaj se dom mali ko z bliskom razsul je, očeta so v grob položili, z zvonovi se dece, se matere jok je glasil.

Dvoje, troje, četvero, petero, šestero, sedmero, osmero otrok se z materjo-vdovo pred hišo zaprto je zbralo: notri praznina toplega domka, zunaj svet mrzel, oddaljen, hladan.

Osmero otročičev je kruha prosilo, želelo si posteljice, ždelo na vozu je z materjo, peljalo se v kraje tujih ljudi.

Hiša za hišo se otrok je prestrašila:

»Osem? Oj, z bogom!«

Od jutra, čez poldan, v noč je mati s procesijo svojih otrok strehe prosila, molila, vila roké:

»Moj Bog!«

Pa so slednjč se vrata odprla: Dom, lakote poln, stradanja, hudik noči.

Zime pretrdi ukazi so mater med trnje prisilili, da z rokami slabotnimi nalomila je butaro. Z njo se pečica je ogrela, prstki so laže naloge pisali. Že davno je osmero spečih otrok po sobi zasnulo, ko mati z rokami krvavečimi, z licem uvelim, z glavo bolečo, skelečo še zmeraj za mizo je ždela, krpala srajčke in hlačke, suknjice, nogavice in jopice. In ni vedela, kaj zjutraj za v šolo otrokom bo dala.

Tako iz jutra v noč, iz poletja v zimo, iz jeseni v pomlad: trud, delo, bolečina; pota za kruh, stotero ponižanj, kamenita srca. —

Mati: Ko delo strojev nešteti, brnečih, vreščečih, vrtečih se iz dneva v dan.

Vse do smrti.

In ko človeku dnevi potekajo, v solncu in mrazu; v lepoti, tegobi živijo: misel le ena zmeraj ko lučka v cerkvi žari:

Mati.

Marija Kmetova.

Naš Peter.

naš Peter! Majhen je in okrogel kakor cmok, da se mu črne oči kar potaplajo v zalitih licih.

Razmišljam časih, odkod mu ta debelost, ko menda ne živi predobro: sin dekle služi zdaj že sam za pastirja, dasi mu ni še povsem osem let. In najdem edino ta odgovor: od njegove mirne narave mora biti. Zakaj miren in počasen je, da se menda vse življenje nikoli ne bo razburil, ako pač takšen ostane. Edino kar je upornega na njem, je njegov nosek. Ta je pa res podjetno-uporno zavihan navzgor. Novak Pepi, sosed Petrov v klopi — tisti je to, ki govori tako počasi in po takih vijugastih in velikanskih ovinkih, da proti koncu že vsi pozabimo na začetek, kadar nam pripoveduje kak dogodek, ki ga je doživel doma ali na poti v šolo ali iz šole — torej ta Pepi me je nekoč vprašal: »Zakaj pa ima Peter tako navzgor zavihan nos?« Videl sem, da je Petru vprašanje hudo neprilичno. Tudi meni je bilo. Pa sem zavrnil Pepeta: »Zato pač, ker imaš ti zavihanega preveč navzdol.« Pa je bil Peter vidno potolažen in zadovoljen. Še nalahko nasmehnil se je.

Ker je tak debelušček, mu je poleti silno vroče. Pa si rokave srajčice čez komolce zaviha, se z golimi rokami na klop nasloni, težko glavico v dlani položi in kar na vsem lepem zadremlje. Takšen zaspané je naš Peter! Zato se tako redi. A mi je zadnjič s svojim globokim in počasnim glasom odkrito srčno priznal, da na paši še ni nikoli zaspal. Da le na paši ne! V šoli že sme malo podremati, misli pač ta naš Peter.

Ker mu je neprestano vroče, so ga nekega dne tovariši ob potoku tik šole pošteno oškropili. Ves moker na hrbtu in na licih — a na licih od solz — je prišel v šolo. A zatožil ni nikogar. Samo drugi so mi povedali, kaj se je Petru zgodilo. A Peter se je malo razjokal, nato zadremal, pa je bilo spet vse dobro.

Izpočetka smo vsi sodili, da bo s Petrovo pametjo bolj na slabo stran. Sestra, malo starejša od njega, res ni preveč brihtna. Tudi s starejšima bratoma, ki že za hlapce služita, sv. Duh ni podelil preveč darov. A zdi se, da smo se v Petru zmotili. Ni kar tako, ta Peter. Očenaš zna že prav dobro. Tudi druge skrivnosti modrosti si zapomni, če le hoče. Seveda, prav počasi, silno preišljeno pove vse, kadar ga vprašam. Treba pač malo potrpeti z našim Petrom!

Tu spodaj pod cerkvijo pase, z njim navadno dva še manjša domača fantka, kar je za Petra menda le hujša skušnjava kot pomoč. Tako se namreč vsi trije povsem potopijo v igro, ko bi Peter sam menda vendar pazil na živino. Šele kadar je krava ali teliček že nekaj časa v zelju in ga kdo pokliče, teče Peter zavračat; a tedaj beži s tako naglico, da mu je človek pri njegovi debelosti in majhnosti prisodil ne bi!

Kadar grem mimo, me prav prijazno in lepo pozdravi. Spremljal sem pa zadnjič neko gospodo iz mesta. Peter pase, seveda, stoji ob cesti, zvedavo gleda, a sicer se ne zmeni nič, ne reče nič.

»O, Peter, pa ne boš pozdravil?«

Zelo počasi seže po klobuku, ga za spoznanje privzdigne, a ne reče besedice.

Ko se vračam, ga vprašam: »Ti, Peter, neroda mali, kaj pa nisi pozdravil?«

»Pred tujimi ljudmi ne smem govoriti,« mi zaupa počasi, s silno resnim obrazom.

Menda so ga učili doma, da pred tujimi ljudmi ne sme govoriti. In Peter se tega skrajno vestno drži.

Pred nedavnim pa huda nesreča pri Sečnjaku, Petrovem gospodarju: krava se je napasla detelje, napel jo je volčec, kar na naglem so jo morali zaklati.

Pa vprašam Petra, ko grem mimo: »Peter, kaj pa si po detelji pasel?«

»Saj nisem.«

»Si. Ko so pa morali kravo zaklati.«

»Šla je sama na deteljo. Nisem je jaz tja gnal.«

Tako si umije naš Peter roke v nedolžnosti, mirneje ko Poncij Pilat.

Dobili smo pred nedavnim novo učenko, majhno in drobčkano. Vedi Bog, kje je romala z materjo, dekle, da še nikjer ni v šolo hodila. — Pa sva se pogovarjala, ali Bog vse vidi. Ni se ji zdelo prav verjetno. In ali tudi ponoči? — »Če je luč, že,« misli ona.

»Drugače pa ne?«

»Ne. Ko je pa tema!«

»Oh, to je pamet!« zdihne tedaj kakor iz globoke žalosti nad tako nevednostjo na glas Peter.

Zukova Pepca v prvi klopi, zdrava, rdečelična, vsa živo srebro, pokonci. Pogleda Petra, se na glas zasmije. Za njo v smeh ves razred. Pač ne ob nevednosti dekličini, ne, zaradi modrosti Petrove!

Peter pa sedi mirno, resno in modro, da še modrec vseh modrecev Salomon na svojem kraljevskem prestolu ni mogel bolj modro.

Bog se usmili, takšenle je naš Peter!

Hudales Oskar:

Triglavov polet.

(Nadaljevanje.)

Stric se je nasmehnil: »O Port Igarki govorite tako, kakor jaz o svojem letalu.«

Ahmed je prikimal in rekel:

»Saj se še meni vrti v glavi od te naglice. Se vidi, da je že dolgo, kar sva z Muhičem zapustila Ameriko. Samo v Ameriki so navajeni take naglice. Ko pojdemo v tajgo na sprhod, se bom kar odpočil.«

»Odpočili se v tajgi ne boste. Boljše bi bilo, če bi v Port Igarki počakali tako dolgo, da tajga zamrzne. Takrat je laže dostopna. Tudi živali se tedaj vrnejo v njo. Sedaj so se umaknile višje gori na sever.«

»Dotlej bi menda res ne bilo treba dolgo čakati,« je odgovoril stric, »saj so že danes zvečer zmrzovale mlake na ulici. A iz Sibirije se nam mudi. Ne bi radi prezimili tu.«

»Če je tako,« je končal Krjuhov pogovor, »vam jutri preskrbim kakega Samojedja, ki govori ruski, da vas bo vodil. Sicer bi še kam zablodili. Sedaj pa lahko noč in sladko spite v mestu sredi pragozda.«

Drugo jutro jih je zbudil isti ropot, ki je vladal ves prošli večer. Spali so slabo. Bil je september. Na jugu je solnce še toplo sijalo v lepe dni. V Port Igarki pa je bilo mrzlo tako, da jih je zeblo pod debelimi odejami. Prehitro so prišli iz večno tople Indije v večno mrzle kraje onstran polarnega kroga.

»Nič kaj prijetno ni tu.« je menil Jožek med zajutrkom. »Sami gozdovi, blato, voda in mraz.«

V gostilno je stopil Krjuhov v spremstvu majhnega, trščatega Samojedea, oblečenega v kožuh. Še okroglo lice, z naprej štrlečimi ličnicami, nekoliko poševnimi očmi in debelimi ustnicami mu je obkrožala kožuhovinasta kapuca.

»No, tega pa že ne zebe,« je tiho rekel Ludvik Jožku.

»To je vaš vodnik Čurkan,« je predstavil Krjuhov Samojedea. »Vodil vas bo po tajgi okrog Port Igarke. Če bo mogoče vam bo pokazal, kako so po njej raztresena ležišča premoga. Če pa ne, je že radi tajge same vredno iti. Priporočal bi vam pa močno obuvalo. Ali pojedeta dečka tudi?«

»Seveda,« je pritrdil stric in vprašal: »Ali bi vzeli puške s seboj?«

»Menda ne bo treba,« je odgovoril Krjuhov. »Živali najbrže ne boste nobene srečali, ker se še niso vrnile iz tundre. In če bi tudi ugledali kakega sobola, ga ne smete ustreliti. Prepovedano je streljati nanje, dokler se spet ne zarede. Kakega napada se vam pa ni treba bati.«

»Torej pojedimo brez pušk,« je menil Ahmed. »Še laže bomo hodili brez njih.«

Ob slovesu se je Rus prisrčno zahvalil stricu za njegovo gostoljublje in zatrdil, da mu tega ne bo nikdar pozabil.

»Danes odpotujem in se pred spomladjo ne vrnem,« je rekel. »Takrat vas ne bo več tu. Pridite pa nas zopet obiskat, kadar se bomo lahko z vlakom peljali iz Port Igarke do Turnhanska in Jenisejska.«

Stric mu je prisrčno stisnil roko:

»Morda. Takrat nam boste vedeli še več zanimivega povedati o teh krajih.«

Ko je Rus odšel, so se založili s potrebno hrano in se v Samojedovem spremstvu odpravili na pot. Čurkan je bil molčeč možakar. Govoril je samo takrat, če ga je kdo kaj vprašal. Ves čas je molče korakal pred njimi. Odšli so navzgor ob Jeniseju. Na obrežju so psi in ljudje vlačili velike čolne proti toku. Oni, ki sedi v čolnu, samo krmari.

V dopoldanskem solncu so se tla kmalu razmočila. Naši potniki so čofotali po neznosnem blatu. Ko so prispeli v gozd, so upali, da bo bolje, a se je kaj kmalu izkazalo, da s tem niso nič na dobičku. Bili so v tajgi. Skoraj, da jih je minila vsa radovednost. Dečka sta se spomnila domačih gozdov in Jožek je samo tiho pokimal, ko mu je rekel Ludvik:

»Ne indijski gaji ne ta močvirnata tajga ne odtehtajo našega smrečja in bukovja.«

Tajga plava tako rekoč na ledu. Ko je stric porinil dolgo palico v razmočeno zemljo, je v globini enega metra zadel ob ledeno, zamrznjeno plast. Zato tudi voda v poletju ne more pronicati v globino, temveč plava na površini. Na vsej tej vlagi valovita mah in jelenovec. Našim znancem se je zdelo, kakor bi hodili po pernatih blazinah.

»Glejte, glejte, sneg!« sta zaklicala dečka, ko se je nekaj zabelilo skozi drevje.

»To ne sneg,« je rekel Čurkan v slabi ruščini, »to jelenovec.«

»Kaj pa je to, jelenovec?« je vprašal Ludvik strica.

Ta mu je pojasnil, da je to mahu podobna rastlina, ki je skoraj edina hrana severnih jelenov.

V tajgi ne stoji drevje gosto drugo poleg drugega. Korenine ne segajo globoko v zemljo, ker ne morejo prodreti ledenega oklepa pod seboj. Drevje se v tajgi da skoraj z rokami izruvat. Zato ga tudi pomladni viharji mnogo pomčejo po vlažnih tleh. Po večini rasto v tajgi vrbe, breze, mecesni in dragocene sibirske cedre. Živali je v poletnem času malo. Le tu pa tam se izpod grmovja, podobnega bombažnim rastlinam, splašijo kavke ali divji golobi.

Naši znanci so le počasi prodirali naprej. Če se niso hoteli pogrezniti v blato, so morali skakati od enega travnega šopa na drugega. Ponekod se je globoko v zemljo zajedel potok. Treba se mu je izogniti in skakati od grička do grička, izbočenega nad blatna gozdna tla. Neki tajinstveni glasovi plujejo skozi tajgo, včasih kakor živalski krik, včasih kakor udarci sekire, a ko človek odhiti v smer, odkoder je prišel glas, je vse tiho in mirno. Na teh čudnih tleh ne zapuščajo živali nikakega sledu. Edino za verice se ve, kje so bile. Na tleh so pustile luščine cedrinih orehov, iz katerih pridobivajo ljudje dragoceno rastlinsko olje.

Po dveh urah hoje sta dečka pričela pešati. Jožek je prosil:

»Stric, odpočijmo si malo! Komaj že vlačim noge za seboj.«

»Jaz tudi,« je dostavil Ludvik.

»Pa se ustavimo malo,« je pritrdil stric. »Saj smo že res vsi premočeni. Ogenj bo treba narediti.«

Ahmed in Čurkan sta nabrala suhih vej. Kmalu je na močvirnatih tleh zaplapolal vesel ogenj. Zgnetli so se okrog njega, južinali ter ogrevali premočene in omražene ude. Vsi so se nekako kislno držali. Gotovo si niso bili mislili, da je tajga tako malo očarljiva. Vrhu vsega so jih kar v rojih napadali moskiti, tako da je vsako otepanje bilo zaman. Ludvik je rekel, na nima na telesu več mesta, kjer ne bi bil pičen. Toplota ognja jih je nekoliko poživila, a se jim kljub temu ni ljubilo dvigniti se. Zato je nekako plašno vprašal Ahmed molččega Samojeda:

»Ali je še daleč do tistih premogovih ležišč?«

»Da, da,« je kimal Čurkan in iztegnil roko proti vzhodu. »Tam, tam.«

»Nak!« je vzkliknil stric. Če bi samo zlato ležalo tam okrog, ne grem več naprej. Tajge sem se že nagledal. Vrnimo se rajši.

Nihče mu ni ugovarjal. Vrnili so se. Znova se je pričelo skakanje čez mlakuže in plezanje preko podrtih dreves. V bližini nekega močvirnatega pasu, pokritega z očrnelim mahom, je začul Ahmed, ki je stopal zadnji v vrsti, za seboj nekako lomastenje in zamolklo renčanje. Ko se je ozrl, je

skoraj prav za seboj ugledal velikega medveda. Pojavil se je, kakor bi padel iz neba.

Selimbegović je skočil naprej in zakričal na ves glas: »Medved, medved!«

Ta klic je iz neznanega vzroka razdraženo žival še bolj razdražil, kajti ko so se ostali ozrli, so videli medveda, kako se je s široko odprtim gobcem vrgel za njimi. Čeprav jim je od strahu zledenela kri, so planili naprej, vsem na čelu preplašeni Ludvik. Svojo rešitev so videli samo v preko močvare podrtem drevesu. Upali so, da jim po tej poti medved ne bo sledil. Stopali so po deblu z gotovostjo, ki jo more zadati samo smrtni strah. Komaj je Ludvik na drugi strani skočil na trdnejša tla, je za seboj začul tresk in zamolkel plosk. V svojo grozo je ugledal ostale sredi močvare, do pod pazduh udrte v blato in loveče se za ostanke prelomljenega drevesa. Slišal je Jožkov jok in Ahmedove kletvice. Še medvedu se je zdel ves prizor nekam čuden. V zadregi je nekaj časa stopical ob robu močvirja in slednjič izgubil v tajgo. Stric, Ahmed in Jožek so se na vse mogoče načine mučili, da bi splezali na prelomljeno deblo, le Čurkan se je nepremično držal zanj.

»Mir, mir!« je zaklical onim.

»Samo tuja pomoč nas reši. Čim ne-
mirnejši ste, slabše je za vas. Sami
se tega blata ne rešimo.«

V resnici se jih je blato tako
oklenilo kakor železen oklep.

»Kličimo na pomoč,« je predlagal
Ludvik.

In res so klicali tako dolgo, da
so vsi onemogli in ohripeli. Nobenega
odgovora, nobenega tujega glasu ni
bilo slišati.

»V Port Igarko pojdem po po-
moč,« se je slednjič ojunačil Ludvik.

»Ali boste mogli vzdržati tako dolgo?«

»Če vzdržimo, pač vzdržimo,« je hladnokrvno rekel Čurkan. »Hodi
naravnost proti zahodu in pazi, da še ti ne zaideš v kako močvaro.«

Ludvik ga je le napol razumel. Vedel pa je sam, v kako nevarnost se
podaja. Kaj mu je storiti, če ga sreča medved? Ali če tudi njega zadene
usoda tovarišev? Zbogom tedaj Započje, za zmeraj! Stisnil je zobe in se
skušal iznebiti teh misli. Hitro, kolikor so mu dale moči, je prodiral skozi
tajgo. Preskakoval je luže, bredel potoke, plezal preko podrtih debel, se
plazil skozi grmovje vedno v smeri solnca, padajočega v zapad. Ne konca
ne kraja ni bilo te strašne tajge. Ko se je vlegel na zemljo mrak, je pritisnil
mraz. Mlake so zmrzovale. Vsakokrat, kadar mu je pod nogami hrestnil led,
se je prestrašil. Čevlji so mu bili že čisto premočeni, obleka raztrgana, krva-
vele so mu razprskane roke. Bal se je, da ga ne doteče noč, zato je hitel
vedno bolj. Slednjič je dan že popolnoma ugasnil. Mrzle zvezde so se užgale
na temnem nebu. Skozi tajgo je tajinstveno šumelo. Ludvik je z grozo
spoznal, da je izgubil smer. Obupno je zajokal in pričel klicati na pomoč.
Ko je prisluhnil, je slišal samo razburjeno utripanje srca. Končno je pretresel
zrak neki glas. V smeri pred seboj je zaslišal tuliti ladijsko sireno. Da, tam
nekje mora biti Port Igarka. Z novimi upi je šel dalje. Ko je začutil pod
nogami trdnejša tla, so mu pred očmi zablješčale luči iz Port Igarke. Pomislil
je na one siromake, zmrzujoče v tajginem močvirju ter stekel proti mestu,
kar so ga nesle trudne noge.

Prišel je v gostilno, kjer so prenočevali, bolj podoben prikazni, ko človeku. Blatna in premočena obleka je v cunjah visela z njega, roke razprskane, obraz pobrizgan od umazane vode. Z rokami, očmi in besedami je skušal zbranim gostom povedati, kaj se je pripetilo. Ko so se slednjič sporazumeli, so ga odvedli v poslopje političnega urada. Tam je ponovil vso zgodbo in preden je minilo pol ure se je v tajgo odpravila rešilna ekspedicija, broječa dvanaajst mož in noseča s seboj luči, kole, vrvi in nosilnice.

Ludvika so pokrepčali s toplim, na poseben način pripravljenim mlekom ter ga trepetajočega po vsem telesu odpravili v zasilno bolnico. Kljub smrtni utrujenosti od samih skrbi ni mogel vse dotlej zaspati, da so prinesli ostale ponesrečence. Vsi štirje so težko zboleli, le Čurkan je že naslednje jutro vstal zdrav in čil. Mirno, kakor je bila njegova navada, se je poslovil od bolnikov.

Debel sneg je pokrival sibirske stepe, ko so se z ne preveč lepimi spomini na tajgo zopet izkrcali v Jeniseju.

VI. Volkovi.

Tako jih je vendar le zatekla zima v Sibiriji. Strica je najbolj skrbel acroplan, ki je moral biti izpostavljen hudi sibirski zimi. Najobčutljivejše dele na njem je dal zavarovati proti mrazu ter z vsakdanjim mazanjem skušal ubraniti kovino pred rjo. To delo je bilo tudi dečkoma v zabavo. Bila sta kakor dva prava Sibirca. Stric jima je kupil kožuhe in ruske kučme. Če bi ju videli prijatelji iz Zapačja, bi ju gotovo ne spoznali. Tudi stric in Ahmed sta se tako oblekla, ker je tako oblačilo najprimernejše za tiste kraje. Snega je padlo vsak dan več. Izpred letala so ga morali dnevno odmetavati. Pretiranega mraza še ni bilo. Zato sta Jožek in Ludvik rada opravljala to delo, ker sta se pri njem segrela, da so jima lica kakor pirhi gorela pod kosmatima kučmama. Dokler ni bilo prehudega mraza, so bivali in nočili kar v letalu. Slednjič pa je mraz le tako pritiskal, da so se morali umakniti v hotel. Le Ahmed in stric sta menjaje prenočevala v kabini, da sta obenem tudi stražila letalo. Snežni meteži so bili od dne do dne redkejši, nebo se je zjasnilo, sneg je zmrznil v trdo skorjo.

Nekega dopoldne, ko so sedeli v kabini pri vročem čaju, je nenadoma vstopil Kurnozenko. Bil je videti nekoliko razburjen, ko si je pulil debeli srež z brk in brade.

»Po pomoč sem prišel k vam,« je rekel po pozdravu. »Gre za življenje šestere ljudi, ki so vse žrtvovali za znanost.«

Stric je ponudil Kurnozenku čaja in sedež ter ga prosil, naj vse natančno pove.

Rus je pripovedoval:

»Kakor se gotovo spominjate, je leta 1908, padel na zemljo velikanski meteor, ki bi lahko naredil ogromno škodo, če ne bi priletel v popolnoma neobljuden kraj v tunguški tajgi. Na ta meteor bi gotovo popolnoma pozabili, ker ni nihče natančno vedel, kam je padel. Le Tunguzi so pripovedovali o mestu, kamor je priletel iz neba sam bog ognja, in na dotično mesto sploh niso hoteli več iti. Šele leta 1927. se je v tiste kraje napotil profesor Kulik, da poišče bajni meteor. To se mu takrat ni popolnoma posrečilo. Zato se je letos na spomlad odpravila tja nova ekspedicija. Vse do danes se še ni povrnila. Včeraj zvečer smo o njih po radiju slučajno dobili poročilo, da jih je zasegla letošnja zgodnja zima. Poleg tega so še štirje člani ekspedicije zboleli, tako da se ne morejo nikamor ganiti, kljub temu, da imajo tam konje in sani. Tudi hrane zase in živali jim že močno primanj-

kuje. Zato prosijo nujne pomoči. Včeraj smo na seji premišljevali, kako bi jim pomagali, a nismo našli izhoda. Lahko bi se odpravili na pot s sanmi in severnimi jeleni, toda tako reševanje bi bilo prepočasno. Med tem časom nam lahko že vsi pomrjejo. Sklenili smo torej vas naprositi, da bi jih šli reševati. Pristali bi čim bližje taborišča, ki se nahaja ob reki Čušmi, pritoku Podkamenaje Tunguzke, kakih 700 km zračne črte od tod. Od letala pa do taborišča samega bi morali peš. Saj nam ne boste te prošnje odbili?»

»Dragi Kurnozenko,« je odvrnil stric, »saj vidite, da v tem snegu ne morem ne zleteti ne pristati. V kakem drugem letnem času sem vam rad na razpolago, a sedaj je izključeno. Če bi mogel, bi že sam zdavnaj odplul iz Sibirije.«

»Tudi na to smo mislili,« je kimal Kurnozenko. »Dobili bi kakšno poštno letalo, ki ima mesto koles sani. A tega bi morali šele naročiti iz Moskve. Poleg tega so ta naša letala veliko premajhna, da bi naenkrat mogla natovoriti toliko ljudi in vse dragocene aparate, ki jih ima ekspedicija s seboj. Ali bi šli, če bi mi na svoje stroške pritrtili sani na vaše letalo?«

»Potem seveda,« je rekel stric. »Koliko časa boste potrebovali za to?«

Rus je ves vesel skočil pokonci:

»Da ste le pristali! Drugo uredimo mi. Vse razpoložljive strokovnjake v Jenisejsku zbobnam skupaj. Vso noč bomo delali in če treba še jutri ves dan. Pojutrišnjem moramo odriniti. Najlepša vam hvala!«

In že ga ni bilo več. Skozi okna kabine so videli, kako je podil konja proti mestu. Kmalu za tem sta na saneh pribrzela dva inženjerja, stopicala okrog letala, merila, primerjala, zapisovala in risala. Odšla sta ravno tako hitro, kakor sta prišla. Kakor je pravil Kurnozenko drugo jutro, so v neki tovarni delali vso noč, da so zvarili ter skovali potrebne sani in material za pritrjenje istih na letalo. Vse to so pripeljali k »Triglavu«. Množica delavcev se je oprijela težavnega dela. Delali so ves dan in še del noči.

Zjutraj tretjega dne so pred letalom odmetali še nekaj snega in poizkusili startati. Dečka sta morala ostati spodaj, ker se je stric bal, da se le ne bi zgodila kaka nesreča. Toda njegov strah je bil neopravičen. Gladko so vzleteli in ravno tako gladko so pristali. Poizkus se je popolnoma posrečil. Nikake razlike ni bilo, le Jožku in Ludviku se je »Triglav« zdel na saneh nekako tuj.

Še isti dopoldan je Kurnozenko preskrbel vse potrebno za pot in odpluli so preko zasneženih step naravnost proti vzhodu. Nebo je bilo popolnoma jasno, v milijonih biserov se je lesketal sneg pod njimi. Stric je izvabil motorju najostrejšo brzino. Ko jim je izginil Jenisejsk z obzorja, so pluli tri sto kilometrov na uro.

Pokrajina je enakomerno valovita, nizka hribovja se vrste za dolinami.

Za gorovjem Pit, kjer kopljejo zlato, pa je sama ravnina, obširna tajga in step. Ko so dosegli Podkamenajo Tunguzko, so zapluli ob njej navzgor. Reke same ni bilo mnogo videti. Ledeni oklep jo je prekril čez in čez, le ponekod je bil led prebit v večjih ploščah. Najbrže je bilo to delo Tunguzov, ki so tod iskali pitne vode in mest za ribarjenje. Kakih sedemdeset kilometrov dalje so zagledali pritek Čambe. Kurnozenko je velel pluti ob tej reki vse dotlej, da dosežejo reko Čusmo, kjer se mora nekje nahajati ekspedicija. Že od Čambe dalje so pluli nad ogromno jaso, veliko več sto kvadratnih kilometrov, na kateri ni bilo videti nikakega življenja, le ob robih so štrlela v zrak suha debla brez kron, kakor bi vso to valovito jaso obdajal velikanski trnjev venec.

(Se nadaljuje.)

KVAKI IN KRAKI

ANDERSENOVA PRAVLJICA
PRIREDIL VIKTOR PIRNAT-
ILUSTRIRAL SLIKAR-GRAFIK EŽV/TIN

Ziveli sta dve žabi, ki sta bili dvojčka in samca in sta se imenovali Kvaki in Kraki.

Čisto spodaj na dnu globoke luknje poleg apnenice na ledini sta imela dvojčka svoj dom. In tam doli sta čepela ves dan, vsak v svojem kotu in nista črhnila besedice. Toda ko se je zvečerilo in je solnce zašlo, sta prikobacala iz svoje luknje in se skrila pod velikimi lapuhovimi listi, ki so rasli gori ob robu apnenice. Tam sta ležala na svojih mastnih trebuščkih in oprezala, če se bo prikazalo kaj za pod zob. Nalovila sta marsikaj in hrana jima je tako teknila, da sta jima visela trebuščka doli do kolen in oči so jima štrlele za pol palca iz glave.

»Oženiti bi se morala, gospoda, vidva oba!« je rekel nekega večera jež, ko je prišel doli k vodi pit. »Otroci bi vama delali kratek čas!« je dejal in bodice na njegovem hrbtu so se mu naježile. »Oženita se, pravim, oženita!«

»Sam zase skrbite!« se je odrezal Kvaki, »nihče vas ni ničesar vprašal!«

Kvaki pa je še bolj izbulil svoje oči, pogledal ježa postrani in pripomnil: »Sicer pa je to naša jina voda!«

»Za božjo voljo, oprostita!« je prosil jež, ki je bil vljuden in dobrodušen dečko. »Tega nisem vedel! Toda požirek mi vendar dovolita? Sem tako žejen!«

Nobeden izmed bratov ni odgovoril; oba sta okrenila hrbet in poželjivo bulila na lepo, zeleno muho, ki se je sprehajala gori pod širokim lapuhovim listom; vsak se je bal, da bi jo dobil drugi. Pa ko jo je hotel Kraki pohlasniti svojemu bratu izpred nosa, je odletela.

»Ali sta me hotela, kaj?« je zaklicala in že je ni bilo več.

»Ni sreče!« je pripomnil jež.

»Pojdite že vendar po svojih opravkih!« je zarezal Kvaki.

»Nihče ni poslal po vas!« je pristavil Kraki.

»No, pa lahko noč! In dober lov!« je vljudno pokimal jež in odlezel proč.

»Bodež!« je zamrmral Kvaki in obrnil svoje dolge oči za njim.

»Zijalo!« je potrdil Kraki.

Toda v resnici nista bila vesela, da je jež odšel; rada bi imela nekoga, nad komur bi bila razlila svojo jezo.

Nekaj časa sta sedela molče, a nič ni prišlo mimo za želodec in postajala sta vedno bolj razkačena. Spodnja čeljust jima je visela čisto doli do prsi in potila sta se zeleno od jeze.

»Zdi se mi, da je govoril jež o tem, naj bi se midva oženila?« je slednjič zagodrnjal Kvaki.

»He, da!« se je kisko smehljajl Kraki. »Jež ima polno otrok. Muči se zanje, pa bi rad, da bi še drugi imeli skrbi!«

»Koliko pa ima jež otrok?«

»Šest!«

»Da bi jih vrane odnesle!« je zaželel Kvaki. »In še ježa povrhu, ker nam svetuje, da bi se oženila in redila otroke!«

»Ko še sama nimava dovolj!« je dodal Kraki.

Tako sta bratca sedela in govoričila in mrmrala in godrnjala pozno v noč; zdaj sta pohopala muho, zdaj zopet nočnega metulja, pa spet mušico in cmokljala sta s svojimi širokimi čeljustmi. Toda nasitila se nista. Proti jutru, ko se je začelo svetlikati, sta zlezla k svoji luknji in se zavalila na dno. Tam sta čepela od solnčnega vzhoda do zahoda in spala in prebavljala in si trebila zobe. Temno je bilo tam spodaj in vlažno in mokro; pa to jima je ravno ugajalo.

Toda zgoraj v svetlem solnčnem svitu je bilo življenje in luč in veselje in radost. Zunaj nad vodo so se podili metuljčki in kačji pastirji in so sedali zdaj na to cvetko, zdaj na ono; lične majhne ribice so plavale po vodi in otepale z repčki in se igraje lovile. Bolj zunaj na polju so skakali po sveži travi zajci; visoko v zraku so krožile lastovice in škorci. Izza grmovja je prikoračil štrk (štorklja-samec). V dolgokrakih škornjih je zagazil v kot apnenice. Noge je vzdigoval visoko in previdno in jih postavljajl doli spet čisto tiho, da bi ne povzročil najmanjšega šuma.

Naenkrat mu obvisi oko na okrogli luknji, ki je bila v blatu gori nad vodno gladino.

»Bog zna, kdo neki tu stanuje?« si je mislil in šel tja. In ko je stal poleg luknje, je nagnil glavo na stran in kukal doli.

»Varujte se, varujte se!« je zaklical metulj, ki je ravno priletel mimo. Toda preden je štrk utegnjl vprašati: pred kom? je bil proč.

»Ste li blazni, ste li blazni?« je vpil kačji pastir, ki se je solnčil gori na bičkovi konici, »ste li blazni, ste li blazni?«

In mala modrozelena muha, ki je priplavala na listu vodne lilije, je tudi kričala: »Kaj ste neumni?« in bi se bila od strahu kmalu prekucnila na glavo v vodo.

»Ali Bog varuj!« je dejal štrk in postalo mu je nekam čudno pri srcu, »kdo stanuje tu doli v tej luknji?«

»Brata Zelencal« je odvrnil kačji pastir in se ob samem imenu prekrižal s perutmi.

»Brata Zelencal« so klicale muhe pod trpotčevimi listi. »Dvoje najhujših pošasti na vsem svetu!«

»Brata Zelencal« se je drl deževnik. »Snoči sta požrla mojo ženo.«

»Morda smem vprašati, iz katerega živalskega rodu sta?« je vprašal štrk.

»Žabe, žabe, žabel!« je zadonelo od vseh strani.

»Nol!« je dejal štrk. »Če je tako, grem lahko kar ponjel!«

In vtaknil je povsem brezskrbno cel kljun v luknjo.

Globoko, globoko spodaj na dnu sta sedela dvojčka in spala, vsak v svojem kotu. Kraki na levi in Kvaki na desni. Kvaki je sedel pokonci in sanjal, kako je baš hotel hlastniti po lepi, mastni, svetli konjski pijavki.

»Miruj, Kraki!« je zagodel jezno, ko se ga je zdaj nekdo dotaknil. »Pijavka je moja! Jaz sem jo prvi ugledal! Prihodnjo lahko dobiš ti!«

»Halo!« si je mislil štrk, »tu imamo pošast!« In zgrabil je Kvakija za eno zadnjih nog in ga potegnil gor. »Kakšen velikan pa si?« ga je vprašal in položil žabo predse na zemljo.

»Jaz sem Kvaki!« je odvrnil dvojček. »Pustite me v miru! Me nič ne miče hoditi gor na svetlo!« In s tem je okrenil štrku hrbet in hotel zopet odkobacati v svojo luknjo.

»Ne, stoj!« je ukazal štrk, »tako se nisva zmenila, dobri prijatelj!« In zgrabil je žabo z enim mahom za hrbet in jo pridržal.

»Nesramnež!« je sikal Kvaki. »Kaj ne slišite, da hočem doli k svojemu bratulu!«

»Da, to je res! Ti imaš še brata!« je dejal štrk. »Grem ponj.«

»Izpusti me!« je psoval Kvaki in cepetal. »Doli hočem! Solnce mi sveti v oči!«

»Da, saj pojdeš doli!« ga je potolažil štrk. »Počakaj trenutek!« In je nato odprl kljun tako široko, kolikor je mogel, in požrl Kvakija.

»Kaj tako norega nisem videl še svoj živ dan!« se je čudil kačji pastir, ki je sedel še vedno na bičku, »tak požirek!«

Pa štrk ni odgovoril ničesar, vtaknil je kljun zopet v luknjo do oči in iskal okoli.

»Kaj pa se je zgodilo?« je vprašal Kraki, ki se je ob tem motenju zbudil. »Ali greva gor?«

»Da, greva!« je odgovoril štrk in ga potegnil za zadnjo nogo ven, prav tako kot je bil napravil z njegovim bratom. »Dobro jutro, vaše blagorodje!«

»Kaka riba si ti?« je vprašal Kraki zagrizeno in zbulil oči, da bi pogledal bolj možato.

»Nisem riba, sem ptič,« je odvrnil štrk.

»Gnusiš se mi!« je jezikal Kraki.

»Hvala, enako!« se je priklonil štrk. »Toda zdaj lahko prenehava s pokloni in preideva k opravkom!«

»S teboj nimam nikakih opravkov! Doli k svojemu bratu hočem — in sicer takoj!«

»Tja boš prišel še dovolj zgodaj!«

»Kam pa je šel?«

»Ne predaleč. Bi ga mogoče rad videl?«

»Da, gotovo!« je pritrdil Kraki.

»No, potem počakaj malo!« je pokimal štrk in pričel zvijati svoj vrat. »Zdaj pride takoj! — — — Tu ga imaš!« je dejal in izvrigel Kvakija predse na zemljo.

»Ti!« je zahropel Kvaki in kihnil, »to je bila pa strašno dolga in grda pot.«

»Nesramni patron!« je kričal Kraki ves divji in mahal proti štrku. »Ali se tako ravna s starejšim gospodom? Kakšen pa je moj brat?«

»Zelo obžalujem!« je pomiloval štrk. »Taka je pač moja navada. Vsak ima svojo.«

Kvaki je po tem potovanju v resnici izgledal nekam čudno: tako smešno tanek in iztegnjen je postal in noge tako mahadrave in oči potlačene; in usta so mu bila na eni strani preklana. In ves čas se mu je kolcalo. Kraki je kobacal okoli in okoli njega in si ga ogledoval od vseh strani ter se ga dotikal z gobčkom; toda brat se ni ganil, sedel je tam in strmel predse in pri tem le enkrat zamrmrel:

»Pusti me, imam morsko bolezen!«

»Ali sta gotova?« je vprašal štrk. »Kdo izmed vaju je starejši?«

»Nobeden!« je modro odvrnil Kraki, »kajti dvojčka sva.«

»Zdaj vaju požrem!« je nenadoma izustil štrk.

»Požreti?« je zajecjljal Kraki. »Saj je vendar toliko drugih žab. Mladih in zalih in slastnih!«

»Najprej vaju in potem priboljšek!« je pokimal štrk.

»Tako stara sva,« se je drl v svojem strahu Kraki, »in tako žilava in tako suha!«

»O, bosta že drčala! Ne vidi se, da bi bila trpela pomanjkanje.«

»Ljubi gospod!« je cvilil Kraki in vsa njegova prejšnja visokost je izginila. »Ljubi, dobri gospod, ujameva vam deset konjskih pijavk, če naju izpustite!«

»Dve žabi v želodcu sta boljši kot deset pijavk v vodi!« je odvrnil štrk.

»Da, le požri ju!« se je smejal kačji pastir gori na svojem bičku.

»Le požri ju! Nikdar nista imela usmiljenja z nami.«

Toda ravno ko je bil izgovoril, je priletel mimo vrabec in ga pohlastnil.

»Dober tek!« je dejal štrk. »Jaz bom tudi pričel. Kdor od vaju je starejši, tega požrem prej!« je ponovil in pogledal doli na Krakija, ki je ležal stegnjen na trebuhu in se tresel.

»On je starejši!« je hitro rekel Kraki in pokazal na brata.

»Dobro!« je pokimal štrk. »Ena, dve — —«

Toda baš ko je hotel reči »tri« in vsekati s kljunom po Kvakiju, skoči Kvakij pokonci, sede na svoj zadnji del, pomoli prst v zrak in zakliče:

»Za ježevo gnezdo veval!«

»Ježevo gnezdo?« vpraša štrk in dvigne glavo.

»Da, da!« urno prikima Kraki.

»Koliko jih je v gnezdu?«

»Šest mladičev!«

»Imajo bodice?«

»Nekaj čisto malih. In stara dva sedaj nista doma!«

»Dobro!« pravi štrk odločno. »Pokaži mi hišo! In če mi bo poje-
dina ugajala, se izmuzneta! Odpravimo se urno! Ježevi mladiči so
moja najljubša jed!«

»Najprej mal papir!« se je prilizoval Kraki, ki se je spet malo
ojunačil. »Najprej mal papir, Vaše Visokonožje!«

Štrk si je izpulil iz repa pero in napisal na trpotčev list, da se
zaveže, da ne poje brata Zelenca, ako mu pokažeta obljubljeno je-
ževo gnezdo in ako bi mladiči ne bili premršavi.

Kraki je prijel Kvakija pod pazduho in vsi trije so šli k ježevemu
gnezdu.

»Tukaj jel!« pravi Kraki in nagne travo v stran.

In res je ležalo tam šest najslajših malih mladičev in spalo z
vstran zavitimi rilčki.

Štrk se je sklonil in v trenutku mu je že
tičal eden mladičev globoko v vratu. »Prav
dobro, prav dobro!« je cmokljal.

»Ali vam ugaja?« vpraša Kraki.

»Izvrstno!«

»Bodice ne praskajo?«

»Jih prav nič ne čutim!« pravi štrk in
poje vseh šest ježev.

»No, potem vam želiva dober tek!« pravi
Kraki in prime svojega brata zopet pod paz-
duho.

»Ne, počakajta malo!« de štrk in jima zastavi pot. »Najprej mo-
rata pozdraviti mojo ženo!«

»Vašo ženo?«

»Da, to jo bo veselilo!«

»Misli na papir!« sikne Kraki in se znova zeleno poti.

»Da, jaz se vaju gotovo ne dotaknem!« jima zagotovi štrk in nagne svoj dolgi, gibki vrat nazaj čez hrbet in zaropoče s kljunom, da je daleč odmevalo.

»To je bil zoperen glas!« zamrmra Kvaki, ki se je bil zadnje pol ure nekoliko opomogel.

»Da,« odvrne štrk, »pa je koristen! In tu imamo gospo!«

V tem trenutku je zašumelo po zraku; bila je mati štoklja, ki je priletela. Nekolikokrat je obkrožila kraj, stegnila noge od sebe in klatila z njima, da bi se trdno postavila; in zdaj je stala tu.

»Si jedel?« vpraša štoklja in ga ostro pogleda.

»O, malenkost!« odvrne on. »Toda tu ti predstavljam brata Zelencal«

»A, kako dična gospoda!« se je smehljala gospa.

»Da, mislil sem si, da te bo veselilo seznaniti se z njima, moja ljubal« je kimal štrk.

Dvojčka nista rekla nič. Kvaki je čepel tam topo in brezbrizno in strmel predse s srepimi očmi in visečimi čeljustmi; vožnja skozi štrkov vrat ga je popolnoma oropala zmožnosti, da bi občutil, kaj se godi okoli njega. In Kraki, ubožec, pri najboljši volji ni mogel spraviti iz sebe niti besedice. Splazil se je čisto blizu brata in se v svojem strahu stiskal k njemu; in »pogodbo« je držal visoko v zrak kot nekak ščit.

Toda kmalu nato sta brata izginila: mati štoklja ju je bila požrla.

»Mož ne more biti odgovoren za dejanja svoje žene!« je menil oče štrk; stal je na eni nogi in mežikal z očmi ter gledal kot modrijan.

In v istem trenutku je pograbil veter »pogodbo«, odvihral z njo in jo vrgel v apnenico.

Ubogí krt.

Nedelja popoldan. Kam? I, na polje gledat, kako je prezimila ozimina. »Pa še otroka vzemi s seboj,« mi pravi mati. Ker je bil res krasen pomladanski dan, sem vzel tudi Jova s seboj.

Počasi koracava mimo hiš in bajt. Pot naju vodi skozi vas. Kar se oglasi sinček in pravi: »Oče, glej Padarjevega očeta, kako nepremično stoji in čaka!« Ozrem se in res vidim, kako oče Padar gleda in strmi v zemljo. V rokah drži rovnico. Stopim bliže in ga pobaram: »No, oče, kaj pa, kaj?« »E — kaj? Tega presnetega krta čakam, ki mi dela toliko škode. Čudim se vam, gospod učitelj, da učite v šoli otroke o koristi te pritepene živali.« Vedel sem, da mož rad pogleda v kozarec — pa mu rečem: »Oče, za vsakega živega krta, ki ga prinesete na šolski vrt, vam plačam pri Godcu 1 merico onega boljšega.« Joj, ko bi vi videli takrat njegove oči! Gotovo si je mislil: Ta je znorel.

Črez nekaj dni res prinese 2 živa krta in na moje vprašanje, kako ju je vlovil, mi pove, da je z rovnico zamahnil nekoliko nižje tako, da je krtu zaprl vhod v zemljo. Seveda sem oba krta takoj nesel na še neobdelano gredico na šolskem vrtu. Veselje je bilo gledati ubogí živalci, kako sta si urno pomagali, da prideta v svoje kraljestvo. Oče Padar pa me je ob strani pomilovalno gledal. Njegove misli sem uganil. Seveda ni pozabil, da je s tem zaslužil dve merici »boljšega«.

Bilo je meseca marca, ko sem zarana zjutraj sedlal (cepil) nekaj divjakov, katerih cepljenje v jeseni na speče oko se ni obneslo. Pa jo prilomasti oče Padar — pogleda na šolski vrt in opazi v sredi gredice, kjer je ravno vzknila solata berivka — veliko krtino. »No, vidite gospod učitelj, krt vam že dela dobiček. Vso gredo vam je skvaril.« Jaz pa stopim takoj v utico po grablje, jih zastavim za krtino in naglo potegnem, da se zrahljana zemlja enakomerno raztrese po gredici in rečem: »Oče, kajne, to je pa res velika škoda!« Malce se je popraskal za ušesom, malo pomislil in rekel: »Ja, gospod učitelj, kako hočete dokazati, da je ta žival res koristna? Naši pradedje so ga vsi preganjali, ker spodjeda rastlinam korenike. Zato ga preganjam tudi jaz. Že nešteto sem jih pobil.« »No, dokažem vam, oče,« mu pravim, »ali pod pogojem, da ne boste potem nobenega več uničili.« Mož je bil s tem predlogom zadovoljen. Naročil sem mu še, naj ulovi še enega živega krta. Še isti dan sem ukazal šolskim otrokom, naj takoj poiščejo pod gnojem gliste, deževnike, vsakovrsten mrčes itd. Čez dva dni sem imel te golazni nič koliko. Seveda so bili otroci radovedni, čemu in zakaj. Povedal sem jim. In glej ga spaka! Padar pricitra živega krta. »Joj,« sem si mislil, »ti si pa res pravi krtar.« »Otroci za mano!« in vzamem s seboj škatlo z golaznijo, med katero sta bila tudi dva bramorja. Na Padarjevem domu ga vprašam, če ima kak prav velik zaboj. Ker ga ni imel, sem se moral zadovoljiti z meter dolgo vozno trugo. V njo sem s pomočjo otrok nasul zemljo in vmes deval od otrok nabrano golazen, ki sem jo prej stehal. Ko je bila truga polna, sem vanjo spustil krta, nato pa prosil kmeta, naj po vrhu naloži deske, da krt ne uide. Čez dva dni pa, da se vrnemo.

Po dveh dneh smo našli krta čilega in zdravega. O nabrani golazni ni bilo ne duha ne sluha. Bilo je je dvakrat toliko, kolikor je tehtal krt. Tedaj požre krt dnevno toliko, kot je sam težak.

Sedaj sem otrokom naročil, naj stečejo na šolski vrt, kjer naj izruje vsak na svoji gredici po nekaj žlahtnih rastlin (pese, špinače, radiča, solate itd.). Ko so prinesli naročene rastline, smo jih pomešali med zemljo, spustili vanjo krta in zadelali z deskami. Po dveh dneh smo se vrnil in nudil se nam je žalosten prizor. Ubogi krt je bil mrtev — rastline nedotaknjene. Vedel sem, da mora krt poginiti pa sem si mislil: »Brez žrtev ni zmage!« In sem zares zmagal, kajti Padar ni nikoli več čakal na krta z rovnicco v roki.

Tuji kraji — tuja ljudstva.

(Priobčuje Oskar Hudales)

2. Ne lažejo in ne kradejo.

(Nadaljevanje.)

Bliža se čas, ko boste morali prereštetati svoje vesti za velikonočno spoved. Premišljevat bo treba, kolikokrat ste »sunili« materi košček sladkorja, žlico smetane, kos klobasice. Mogoče ste si na plotu raztrgali hlače, pa ste rekli, da vam jih je pomeril sosedov Čuvaj. Morda se vam je kdaj pripetilo, da niste izvršili naloge, pa ste v šoli rekli, da ste pozabili zvezek doma. Naj vam povem o ljudeh, ki se jim nikdar ni treba izpovedati takih grehov.

Na vrhovih gorovja Kendeng na Javi živi pleme Baduj. To so potomci že davno propadlega hindujskega kraljestva. Padjadjaran v zapadni Javi. Tja so se zatekli pred prodirajočimi Mohamedanci, da ohranijo nedotaknjene stare običaje svojega rodu. Zato pa tudi ne puste v svoje kraljestvo nobe nega tujca. Doslej se je samo enemu Evropecu posrečilo med Badujci preživeti kratek čas. Vsa naselbina obstoji iz desetih velikih vasi. Tri izmed teh stoje na »svetih tleh«, ostalih sedem pa je razvrščenih ob robu državice. Te zunanje vasi imajo edino nalogo, čuvati tri osrednje vasi pred radovednimi tujci ter vzdrževati rahle vezi z zunanjim svetom, največ še s holandsko vlado, ki je lastnica te pokrajine. Obmejnim vasem načeljujejo poglavarji, ki so podložni velikim duhovnom — puunom — glavarjem treh osrednjih vasi. Puuni so posredovalci med bogovi in Badujci. Njihovim vasem je dana naloga, čuvati sveta tla, prastare grobove sredi goščave. To mesto velja tudi kot prebivališče duš umrlih Badujcev. Število družin, ki prebivajo v osrednjih vaseh, je odmerjeno na štirideset. Ako se to število prekorači, se morajo nadštevilni naseliti v eno izmed obrobnih vasi. Navadno se za to določijo družine, ki so kakorkoli prekršile običaje. Ako pa se vsled smrti ali česa drugega število skrči, se iz obmejnih vasi doseli potrebno število družin. Za doselitev pridejo seveda v poštev oni, ki so se izkazali z vzornim življenjem. Tako je v osrednjih vaseh vedno le cvet naroda.

Nič veselega in zaželenega, kar bi se lahko dobilo iz zunanjega sveta za olajšanje življenja, ne sme v badujsko državico. Do skrajnosti se njeni prebivalci drže načela, da je samo to dobro in dovoljeno, kar je od prednikov posvečeno. Konj in goveda ne marajo, ne pečajo se s pridelovanjem riža, o pouku nočejo ničesar vedeti, košček popisane papirja smatrajo za zelo škodljivo reč, nakit je prepovedan, srebro in zlato zaničujejo. Nihče ne poseduje več kot mu je za življenje neobhodno potrebno. Obleko si izdelujejo sami.

Zdravljenja po evropskem načinu jim vera ne dopušča. Bolezen in smrt smatrajo za božjo voljo, proti kateri se nima smisla boriti. Zato za Badujce

ne veljajo niti strogi predpisi glede cepljenja koz. Njihov najvišji bog je baje sam zbolel na kozah in je torej ta bolezen celo verska zasluga. Ples in igra sta jim nepoznana. Le ob priliki verskih obredov se sliši tiha, otožna godba. Edina zabava jim je pripovedovanje verskih in zgodovinskih bajk. Kdor se pregreši proti običajem, je izključen iz družbe. To je najhujša kazen, ki more Badujca doleteti.

Radi strogosti tega samotarskega življenja stoji narodič na visoki čednostni stopnji. Tatvina je pri njem nepoznana reč, a tudi laž strogo obsojajo. Lahko rečemo, da je narodič ostal pošten in nepokvarjen ravno radi tega, ker se je vedel ubraniti vseh vplivov evropske kulture.

3. Koncerti v pragozdu.

Doba večjih koncertov je že skoraj za nami. Oni, ki ste bili toliko srečni, da ste kateremu prisostvovali, veste, da pride človek s koncerta kakor prerojen. Godba in petje oplemenita dušo in ji vlijeta novih moči ter vzbujata veselje do življenja. Vsak, še tako malo kulturn narod se peča z glasbo. Le, da glasba vedno odgovarja kulturni stopnji naroda. Pri nas je glasba že tako razvita, da smo se že razvadili. Hoteli smo nekaj novega. No in nastale so jazz (izg. džez) godbe. Da bi umetnost te vrste godbe opravičili, so se razširile vesti, da je to posnetek godbe prirodnih narodov. To pa ni res. Jazz je izum kultiviranih ameriških črncev. Poglejmo, kakšnih instrumentov se poslužujejo prebivalci pragozdov na otokih razsežnega južnega morja.

Muzika teh ljudstev nima namena izražati duševnih občutkov in služi le kot spremljava k plesu, veslanju ali dajanju znakov (signalov). Zato so tudi instrumenti zelo preprosti. Različni bobni, piščalke in rogovi iz školjk (trobente). To je vse. Na nekaterih otokih spremljajo enolično zborovsko petje z majhnimi bobniči v obliki peščenih ur. Ti bobni so navadno preoblečeni s kačjo kožo. Na nje bobnajo otočani z rokami. In vendar ima ta preprosta godba svoj poseben čar. Navadno se razlega ob jasnih mesečnih nočeh skozi bujni pragozd šepetajočih palm, spremljajoč temne postave otočanov, plesoče okrog ognja. — Precej udomačena oblika bobna je kos izvotljenega debla, ki ima le na zgornjem koncu ozko režo, prevlečeno s kožo. Igrajo pa na boben tako, da krepko suvajo na prepono z debelo palico.

Na otoku Buka v Salomonskem otočju izdelujejo žvegle različne velikosti. Orkester žveglačev šteje navadno pet do šest mož. Pri igranju se strogo drže melodije, določene za ples. V Melaneziji uporabljajo za trobente podolgovate školjke, ki jih na ožjem koncu preluknjajo. Na otočju Tahiti vtaknejo v to luknjo še dolgo bambusovo cev in jo pritrdijo z vrvkami. Tako podaljšana trobenta ima izboljššan glas in je tudi igranje na njo precej lažje. Prebivalci tega otočja izdelujejo tudi 3—4 dm dolge piščali s štirimi luknjami, jih vtikajo v nosnice in — piskajo. Kaj bi pri nas rekli takemu muzikantu?

Čudno je to, da Samoanci, kulturno najbolj visoko stoječi južnomorski otočani, ne poznajo skoraj nobenih godal. Pri plesu si pomagajo na zelo enostaven način. Za plesočo skupino sede vsa vas z otroki in ženskami vred, zapoje melodijo, takt si pa dajo s ploskanjem.

S takimi godali se vrše koncerti sredi pragozdov. Nič ni tam slavnostnih oblek, nič imenitne gospode, nič električnih žarnic, nič vstopnine. Skozi palme šumi vetrič, na nebu visi ogromna obločnica — luna, ob ognjih sede otočani, pojejo, igrajo, plešejo in se zabavajo kakor mi v koncertnih dvoranah.

O zimskem spanju nekaterih sesalcev.

Starka zima je čas, ki nekaterim živalim ni prav nič všeč. Je mrzla in nudi premalo hrane. Zaradi tega se ji nekateri sesalci skušajo izogniti. Kje naj bi netopirji dobili muhe in mušice, kje ptički gosnice, polh sladko sadje, če se je narava pokrila z ledom in snegom? Ptiči si hitro pomagajo. Tisti, ki bi zime ne prenesli, se predajo svojim perotim in zlete v južne kraje, drugi, ki preneso mraz, pa ostanejo in trkajo pozimi na naša okna. Kako pa naj si pomagajo razni sesalci, ki jih njihove štiri noge ne morejo dovolj hitro odnesti v južne kraje? Iznajdljiva narava je našla izhod. Ta izhod je zelo enostaven, kakor je presenetljiv. Kjer ne more narava življenja pozimi vzdržati, ga enostavno uspava. Ali ga uspava le navidezno in za kratek čas — do pomladi.

Hrčkova družina.

Vendar narava ne dela prevelikih skokov. Nikoli ne pretirava. Povsod počasi prehaja v to, kar hoče.

Pri večini živalih je zimsko spanje le nekaka nepremagljiva zaspanost. Veverica n. pr. ne prespi pozimi vsega dneva, temveč le povprečno 22% ur. Druge živali spe cele tedne in se nato zbude, da se spet najedo in zapuste ob lepih zimskih dnevih svoj brlog; nekaterim živalim pa niti tega ni treba, temveč prespe vso zimo do pomladi. Če pa kdo misli, da so te živali, ki prespe vso zimo, zaradi tega tako naspane, da jim poleti zato sploh spati ni treba, se moti. Nasprotno! Živali, ki zimo prespe, so po večini nočne živali, ki tudi drugače prespe polovico svojega življenja. Ni brez pomena, da pravimo človeku, ki rad spi, da spi, kot polh. Polh namreč prespi tri četrtine svojega življenja. Nič boljši nista jazbec in veverica, ki spita poleti 11 do 12 ur dnevno.

In zakaj toliko spe te živali poleti? Zato, da se debele. Zato, da se naberejo masti, ki jih varuje pozimi med spanjem pred poginom.

Debele in z visečim trebuškom ležejo te živali v pozni jeseni v svoj brlog; suhe in sestradane ga zapuste spomladi. Ali so spomladi vkljub mršavosti zdrave in sveže in z novo močjo začno iskati živež, da se spet kmalu zdebele in so na jesen spet debele in polne maščobe. Polhi in hrčki n. pr.

so jeseni spet tako debeli, da jim nožice komaj gledajo iz maščobnega tresbuščka. Iz te maščobe jim telo srka pozimi živlensko moč. Dokazano je, da uporabi speča žival čez zimo masti za $\frac{1}{4}$ do $\frac{1}{3}$ svoje telesne teže.

Polh.

do vrha. Nato izvrti poseben ozek rov skoro do površja, tako da mu spomladi ni treba drugega kot prevrtati tenko plast zemlje in že se greje na pomladanskem solncu.

Tudi godinjavi hrček zadela skrbno vhod k svojemu lepemu in prostornemu stanovanju. To stanovanje leži do tri metre globoko v zemlji, medtem ko sega poletno bivališče le polovico tako globoko v zemljo. Svoj stan nastelje z drobno zgrizenimi slamatimi bilkami, ki so mehke kakor svila. Poleg glavnega brloga so shrambe, ki so napolnjene z lepo zloženimi zrni. Komur se posreči najti hrčkovo gnezdo, bo našel pravi zaklad, zakaj v shrambah bo našel trideset do pet in trideset kilogramov najlepšega žita. Če ga operemo in presušimo, ga lahko damo v mlin kakor vsako drugo žito. Preden se ta leni požeruh spravi spat, se še do sitega naje. In kadarkoli se v zimi zbudi, si spet napol speč pošteno nabaše želodec. Tudi spomladi, ko preneha spati, živi še dolge tedne v svojem gnezdu in se hrani s tem, kar je lansko jesen nakradel. Saj ve, da na polju še ni dozorela ozimina.

Tudi tiste živali, ki prespe zimo v svojih gnezdih nad zemljo, si izberejo taka mesta, ki jih varujejo pred kruto zimo.

Bodeči jež si pripravi na kakem skritem kraju mehko ležišče iz suhega listja, trave in mahu. Tudi smrečne veje ne zametuje. Ko je vse gotovo, leže, se pokrije z nabranim listjem in zaspi.

Veveričino gnezdo

Preden živali zaspe, postanejo lene, zaspane in ne ljubi se jim jesti. Zadnji dan preden zaspe, se še povsem osnažijo in nič ne jedo. Želodec in čreva so jim prazna in čista. Nekatere živali spe same, kakor hrček, druge pa v družbi, nekatere celo po par sto skupaj, kakor n. pr. netopir. Zanimivo je to, da je toplota telesa spečih živali enaka toploti zraka, ki jih obdaja, medtem ko ni v poletju nič nižja od sesalcev, ki zime ne prespe. Dihajo speče živali tako nalahko in poredko, da se komaj zapazi. Povprečno dihajo te živali poleti dvajsetkrat hitreje kot pozimi v spanju. Tudi srce jim ne bije tako kot v bdečem stanju. Bije nalahko in zelo počasi. Pri bdečem netopirju so n. pr. našli od 100 do 120 udarcev na minuto, v spanju je znašalo število srčnih udarcev le 14 do 28.

Jazbec pred jazbečino.

Zimo prespečim sesalcem ne prija, če jih zbudimo in jim damo jesti. To jim celo škodi. Napravili so že take poizkuse, in ježi n. pr., ki so jih zbudili in napitali, so po par dneh poginili. Hrano so našli v njihovih želodčkih neprebavljeno. To priča, da neha pri teh sesalcih želodec delovati čez zimo. Čim trdneje spijo živali, tem manj moči imajo njihove mišice. Ako oddamo v duplu, kjer spe netopirji, slep strel, popade mnogo teh živalc na tla, že sam zračni pritisk jih je vrgel s stropa.

Netopirji spe tako trdno, da je težko ločiti spečega netopirja od mrtvega, kar dokazuje, da je od začasnega spanja do večnega le mal korak.

Dušan Vargazon:

Pomladanska uspavanka.

*Tiho vetrc čez polje
nosi nam cingljanje,
beli zvončki naj zvone,
dete, v tvoje sanje!*

*Mesec čez nebo hiti,
kam gre neki v svate?
Z njim nešteto zvezd blesti:
vse so, vse so zlate.*

*Naj ti vsipljejo zlató
v sanje, dete malo!
Jaz kramljala bom z nočjo,
da boš slajše spalo.*

Sprehod po nebu. (Potovanje po nebu.)

I.

Blago so se ozlatile daljne gore v zahajajočem solncu. Doline je napolnil prvi mrak, in mirna, temno višnjeva in sajasta nebesna modrina je zaplavala in pritislila nad dolino, da je legla neka utrujenost v naravo, ki se je pripravljala na počitek.

Vedno bolj in bolj se je nagibalo solnce k zatonu, da se je tiha svetloba beže umaknila pošastnim sencam. Zdaj se je potopilo v ocean, da se okoplje za svoj jutrišnji dan.

Vse se je pripravilo na počitek — samo človek ne. V tem času ga neka tajinsstvena moč sili, da vrže pogled k nebu, na nebesni svod, na to najveličastnejšo kupolo na vsem svetu. A, kaj mu sili oko in srce k nebu?

Komaj so utrnile zadnje večerne barve, že so se na nebu užgale male, sijajoče lučke, ki te s trepetanjem svoje svetlobe zazovejo, da vržeš svoje oko k njim; a v tebi se javi vprašanje: kaj so te lučke, od kod so in čemu so? Neko neodoljivo hrepenenje te privlačuje k njim in nehote si zaželiš, da bi spoznal to tajno prirode. Ali dolga je pot k temu! Ali je sploh mogoča?

Nad glavo se ti je razpelo v obliki polkrogle svinčeno temno nebo, a na njem so se pojavile zlate in srebrne zvezde, ki jih v začetku lahko šteješ, a ko mine dobre četrte ure, pa jih je tako število, da štetja ne zmoreš več. Osupneš nad tem pojavom in tvojemu očesu se otvori brezmejni vesmir. Milijoni in milijoni zvezd vise v tem neskončnem prostoru in ti začutiš, kot da ti pošiljajo pozdrave iz teh neizmernih daljin in da ti doklicujejo: »nisi sam!« in nehote se iz tebe izvije odgovor: »da ste mi zdrave, neznane prijateljice!« A glej, kaj se tam med milijoni zvezd snuje? Čuden, bel pas se svetlika, deli v milijone zvezd, zopet zgoščuje in deli: Mlečna ali

Rimska cesta, ki je okrasila že itak prekrasno nebo.

Gledaš, se čudiš, uživaš in v duši te vprašuje: kaj je vse to? Čemu vse? Kaj je to vesmir? Dete bi ti reklo: dobri Bog je hotel razveseliti človeka, pa je pometal te srebrne in zlate zvezde po nebesnem svodu. In tako je človeški rod nekdanj tudi mislil. Danes pa vemo, po tisočletnem prizadevanju zvezdoslovcev velikanov, da so ti milijoni zvezd solnca, kot je naše, a mnoga izmed njih še mnogo mnogo večja. Ta solnca pa se nam zato zdijo tako mala, ker so neizmerno daleč od nas in zvezdoslovci ne uporabljajo za izračunavanje teh daljin kilometer ali mirijameter, ampak merijo oddaljenost zvezd z »zvezdno daljino«, a najpogosteje z »letom svetlosti«. Ena zvezdna daljina pa je okroglo 31 bilijonov kilometrov (30,937.500.000.000).

Imamo pa zvezde, ki so oddaljene 10 zvezdnih daljin, 15 ali pa še več. Druga mera je »leto svetlosti«. Svetloba prevaži v sekundi 300.000 km dolgo pot, v eni minuti 18 milijonov kilometrov, a za eno leto nam račun pokaže nič manj kot okoli $9\frac{1}{2}$ bilijona kilometrov.

Gledamo na primer v poletni noči zvezde, pa se spomnimo, da je svetloba onole zvezdo zapustila pred 50 leti in nam ta trenutek prišla v oko. Na ta način nam svetloba razodene, kako je bilo takrat na tisti zvezdi in ne, kako je danes. Čudno! Mi vidimo tisto zvezdo tako, kot je bila pred 50 leti. Ako bi na tisti zvezdi bilo razumno bitje, bi videlo stvari na zemlji take, kot so bile pred 50 leti. Tako bi bilo samo potrebno, da se odselimo na eno zvezdo daleč v vseмир, s katere bi videli n. pr. Napoleonov pohod nad Rusijo, ali pa celo gladiatorske igre Rimljanov. Mogoče pa je tudi, da se je katera od teh zvezd že davno utrnila, a mi je radi njene svetlobe še vseeno vidimo. Pa pojdemo se malo izprehajati po nebesnem svodu, ki je posut z zvezdami kot z zlatim in srebrnim prahom, kajti mnogokrat se je kateri vprašal: koliko je le teh draguljev? S prostim očesom bi zamogli največ naštetih okoli 3000 do 5000. Seveda, ako pa pomagáš očesu z daljnogledom ali teleskopom (ki ga vidite na risbi), pa se ti odpre nov svet nebesnih teles, in čim jačji je ta daljnogled, tem več zvezd vidimo. Danes imamo že izredno velike teleskope, po 10, 20 in še več metrov merijo in njih leče imajo v premeru do enega metra in še več. Takega največjega orjaka imajo v Kaliforniji (Mount Wilson), a v Evropi je znan tisti v zvezdarni Potsdam pri Berlinu.

Tak teleskop, ali kot ga zvezdoslovci imenujejo tudi refraktor, zamore kako nebesno telo povečati do 5000krat in bi nam n. pr. prinesel luno do 75 km oddaljenosti izpred oči.

Zvezdoslovci so izračunili, da bi s takim teleskopom zamogli videti 43 milijonov zvezd! Seveda še to ni ves vseмир! Čim večje imamo teleskope, tem več vidimo zvezd, da se tako nehote vprašamo: kje je temu kraj?

Ako samo pol ure motrimo zvezde, že opazimo, kako se na nebu premikajo — forej ni na nebu mirovanja! Pa ne samo ena, dve, ampak vse se gibljejo. Posebno opaziš to, ako pogledáš tja, kjer se nebesni svod prividno dotika zemeljske ravnine. Zvezde, ki jih pred pol ure vidiš na začetku obzorja, so sedaj že visoko nad obzorjem in se vedno dalje vzpenjajo, vzhajajo... Tako na vzhodni strani. Ako pa se obrneš k zahodu, pa vidiš sliko ravno naopak: zvezde se spuščajo vedno nižje k obzoru in počasi izginjajo našim očem, zahajajo... Torej: vse zvezde, milijoni zvezd so v neprenehnem gibanju! In vse to gibanje se vrši mirno, brez vsakega zvoka, brez glasu od vzhoda proti zahodu, nečujno in tajinstveno, nekam praznično... Kot da se lovijo: se prikažejo na vzhodu, vzhajajo..., pomičejo in vzpenjajo — se spuščajo, skrijejo za obzor, zahajajo... kot na velikem kolesu — se zopet prikažejo in zopet in zopet..., danes, jutri, pojutrišnjem... In, ko vse to gledáš, opazuješ, se ti porajajo nove misli, nova vprašanja: kako se gibljejo, s kako hitrostjo, zakaj in kam in še sto drugih vprašanj?

II.

Vsa polna nam je glava raznih vprašanj in misli in dobro nam bo del mali izlet. Zato pa le urno na pot. Dvignimo se v duhu v zrak in izletimo z bogato domišljijo v svetovni prostor; skozi zemeljsko ozračje, ki obdaja našo zemljo v čim dalje redkejših plasteh. Najbližja nam je luna, ki je oddaljena samo 384.000 kilometrov. Račun nam pokaže, da bi pešec šele v desetih letih priromal k njej. Tudi ona je

okrogla, samo je sila pusta, mrtva, brez ozračja in 50krat manjša od zemlje. Pokrita je z vulkaničnimi pogorji in polna ugaslih vulkanov, izmed katerih je največji oni, ki so mu dali ime Kopernik in ki ima v premeru skoraj 100 kilometrov. Krijejo jo tudi visoke gore, ki v višini nič ne zaostajajo za najvišjimi zemeljskimi vzpetostmi. Svetlobo pa sprejema od solncea, zato pa tudi lunine gore mečejo na nasprotno stran dolge, temne in pošastne sence. Po dolžini teh računijo zvezdoslovci višino pogorij. Tako sedaj vemo, da so svetle pege, ki jih vidimo s prostim očesom, vrhovi pogorij in vzpetosti, temne pa doline. Ker je na luni vsaka stvar 6krat lažja kot na zemlji, lahko preskakujemo 30 metrov ali pa še več široke razpoke, ki jih je vsepovsod polno; pri tem pa se bo to vršilo tiho, brez šuma in bobnanja, ker na luni ni zraka, ni vode, ampak vsepovsod kraljuje le mrtvičenost, tišina in sveti mir, katerega le mi motimo s svojim posetom. Kot zvesta spremljevalka naše zemlje potrebuje za enkratno pot okoli nje nekaj ur manj kot 30 dni. Taka nebesna telesa, ki se podijo okoli drugih, so sopremičnice ali trabanti. V tem tekanju lune okoli zemlje nastajajo lunine izpremembe (mlaj, prvi krajec, polna luna ali ščip in zadnji krajec). Pravilo, po katerem se te lunine izpremembe zopet ponavljajo, je iznašel Meton iz Aten l. 433. po Kristusu. Zagonetna je tudi lunina privlačnost, ki se javlja do zemlje v dviganju morske površine, kar imenujemo plimo in v padanju na drugem kraju, čemur pravimo oska. Tako kipenje, oziroma padanje povzroča tudi solnce, samo v zelo mali meri. Prvi, ki je temeljito proučeval privlačnost lune, je bil znani angleški učenjak Izak Newton (Njutn).

Ker pa se je treba požuriti, da bomo na našem sprehodu čim več videli, zapustimo ledeno luno in jo udarimo nasproti solncu, kjer nam bo ob teh mrzlih dnevih bolj toplo, če ne prevroče?

Že pred davnim časom je solnce najbolj zanimalo ljudi, že pred 7000 leti so ga opazovali in o njem marsikaj vedeli, saj so že grški zvezdoslovci domnevali, da je solnce zvezda stalnica, z drugimi besedami, da stoji pri miru. Šele mnogo pozneje, v začetku 17. stoletja je znameniti Galilej to mnenje na novo oživel in podprl z dokazi. Na starost je moral ta nauk celo preklicati, ker se ni strinjal z nauki svežega pisma.

Če smo prej omenili, da bi pešec potreboval za pot do lune 10 let, bi do solncea pač mnogo več. Pomislite: nad 3400 let in to, ako bi potoval dan in noč.

Ko je prej omenjeni Galilej sestavil prvi daljnogled, je z njim odkril na solncu tako zvane pege, ki so v dokaz, da se solnce ohlaja kot tudi druga nebesna telesa, n. pr. luna, ki se je že popolnoma ohladila; solnce pa še vsled velike ogromnosti pač isto čaka, kot tudi našo zemljo, ki se bo nekoč izumrla in pusta podila po svoji določeni poti okrog solncea. Omenjene pege pa se premikajo in sicer od vzhoda proti zahodu, kar je v dokaz, da se solnce vrti okoli svoje osi, tako da je dan na njem dolg 26 naših dni. Razen omenjenih peg pa še zapazimo fine in tanke megle, katere obdajajo solnce tako, kot zrak zemljo. Te megle niso nič drugega kot plini raznih raztopljenih kovin in rudnin, ki imajo temperaturo +8000 do +10.000° in še več in obdajajo solnce kot megla v debelosti 400.000 kilometrov. Vse to priča, da je solnce žareča masa, kjer so vse kovine, rudnine in druge zmesi v gorečem topljivem stanju, in vse to se kuha, meša, vre, poganja v višine, pada, se razteza in valovi kot ognjeno morje. Ker pa daje vsaka razžarena kovina posebno barvo, svojstveno samo dotični kovini, lahko na ta način doženemo, iz katerih prvin je sestavljeno kako nebesno telo. Da boste imeli jasnejšo sliko o velikosti solncea, morate vedeti, da je njega premer 1.400.000 kilometrov in da bi iz solncea narezali $1\frac{1}{2}$ milijona naših zemelj.

No, do dobra smo se ogreli, zato pa sedaj le naprej, da bomo obiskali in spoznali še tudi druga nebesna telesa, posebno tista, ki jim je solnce mati, ki spadajo k eni in isti družini. Solnce ne daje toploto in svetlobo samo zemlji, ampak tudi drugim svojim otrokom, katerih je z zemljo vred osem in sicer: Merkur, Mart in Venera so manjši, Jupiter, Saturn, Uran in Neptun pa so večji od zemlje. Pozabiti pa ne smemo še na približno 800 malih nebesnih teles, tako imenovanih planetoidov ali asteroidov, katerih nekateri imajo samo par kilometrov v premeru. Vsa ta omenjena nebesna telesa pa spadajo v eno skupno družino, ki jo imenujemo solnčni sistem.

Samo 58 milijonov kilometrov porabimo od solnca in že smo pri Merkurju, ki je 18krat manjši od zemlje in potrebuje za enkratno pot okoli solnca četrto leta. Še skok petdeset milijonov kilometrov in že smo pri Veneri, ki je najbolj podobna naši zemlji; imenovana tudi Danica ali Večernica. Danes so že dosegli, da ima tudi ozračje in srednjo temperaturo $+47^{\circ}$ Celzija. Pač je vedno zavita v vlažno meglo, ki onemogoča jasno opazovanje. Na njenih tečajih pa odgovarja srednja temperatura temperaturi naše zemlje in ji zato dajejo prednost v pogojih razvoja višjih organizmov. Na nadaljnjem izletu naletimo na rdečkasto zvezdo z imenom Mart ali Mars, ki je danes najbolj znano svetovno telo, ker se o njem nekaj desetletij govori in piše vsemogoče in ga nekateri opazujejo vsako noč in zraven kujejo načrte, kako bi prišli z njim v stik ob porajanju vprašanj: ali ne bivajo na njem razumna bitja in ali so podobna nam zemljanom, ali so pametnejša in tako dalje. Kadar zaznamujejo radioaparati kake znake, vedno že mislijo, da so poslani z Marsa. Ta različna namigavanja in domnevanja so postala snov raznim pisateljem in tako je angleški pisatelj Wels spisal roman, v katerem opisuje napad Marsovcev na zemljo; sin velikega Leva Tolstega pa nam je celo opisal razmere in način življenja na njem. Povod temu je dal leta 1656. Atanazij Kircher, ki v svojem potopisu po vsej vesemirju prvi omenja neke »kanale«, ki se vlečejo po dolgem in počez. Pozneje je neke temne proge na Marsovi površini, ki so v resnici vidne, proučeval italijanski zvezdoslovec Schiaparelli, ki jih je tudi tako krstil kot Kircher. V italijanščini pomeni ta beseda vodni pretok, ki pa je lahko umetnega ali naravnega izvora. Nemci pa so si ta izraz prisvojili in od takrat so razvijali domnevo o človeku podobnih bitjih, ker v nemščini pomeni vedno le umeten vodni pretok. In po vseh teh opazovanjih vemo danes le, da potrebuje za svojo pot okoli solnca 687 dni, da znaša njega premer 6750 kilometrov, da je od solnca oddaljen nekaj manj kot 230 milijonov kilometrov in da se opazijo neke temne proge ter da ima srednjo temperaturo 17° pod ničlo. Ker se v vseh teleskopih in refraktorjih ne vidijo ali pa različno, domnevajo, da so mogoče celo optične prevare. Tudi niso mogli zaslediti zraka ali pa je silno redek, tako, da bi ne moglo živeti nobeno živo bitje. Ne smemo pa biti preveč domišljavi in živeti v misli, da je naša zemlja edino torišče živih bitij, ker ako niso na Marsu dani pogoji, pa so lahko na mnogih drugih nebesnih telesih, o katerih življenju še niti ne sanjamo.

Dolgo smo se zamudili pri tem toliko opevanem in čudnem Marsu, ki je tolikim že delal preglavice, težke misli in vroče hrepenenje po razrešitvi njega skrivnosti. Na poti proti Jupitru še srečavamo prej omenjene planetoide, ki brez življenja tavajo kot neki nebesni mrličji v različni oddaljenosti okrog solnca po določenih in začrtanih potih. Jupiter je največji sin našega solnca, je 1300krat večji od zemlje in skupno s svojimi 8 lunami, ki ga obkrožujejo, obleti solnce v 12 letih. Do Saturna pa smo morali premeriti 4kratno pot kakor je od zemlje do solnca. Zanimiv je Saturn po svojem obroču ali kolobarju, ki je sestavljen iz samih manjših in večjih lun. Že izmučeni smo prišli do dveh zadnjih sinov solnca, ki sta tako močno oddaljena od njega, da bi z njiju solnce videli le kot majhno, belečo se piko. Od obeh je najoddaljenejši Neptun, ki potrebuje za enkratni obhod okoli solnca kar 165 let.

Daleč smo že priromali, mnogo videli, tako da smo čisto pozabili na našo zemljo. Kako pa tudi ne bi? Pa se sedaj samo za trenutek ustavimo in pogledjmo po njej! Izginila nam je izpred oči. Tam daleč nekje na nebu miglja, miglja kot milijon drugih zvezd.

Utrudili smo se, polna nam je glava novih vtisov in vprašanj ter ugank in zagonetk; povrh pa smo še dobili zemljotožje, četudi smo si le tako površno in v malem času ogledali druge svetove in spoznali neizmernost in neograničenost vesoljstva, v katerem ne vlada nobena neurejenost, ampak vse se dogaja z zadivljenim redom in točnostjo, ob katerem se čutimo ubogi zemljani nemočni in ničevi.

Ob tem in takem premišljevanju smo zopet, da sami ne vemo kedaj, dosegli našo zemljo, ko so se že davno prižgale nebeške popotnice. Le tam daleč za sanjačimi gorami je črno modrino pretrgala svetla nit, za hip zažarela in ugasnila. In tudi v nas je zažarelo novo vprašanje, iz tega zopet novo, katerega in še druga bomo drugič razrešili, ker bi se drugače v vaših glavicah vse pomešalo.

Rimska cesta, ki je okrasila s svojo tiho in mehko svetlobo nebesni svod, vas naj objame in zasanja v carstvo prelestnih sanj.

Opazovanje in delo v marcu.

Narava se pripravlja, da sprejme mlado pomlad. V mestnih nasadih mole grmičevja gole veje proti nebu, a v popju je skrito življenje in komaj čaka, da požene. Ako gremo izven mesta, nas na vlažnih krajih pozdravijo mačice vrb. Veselo se pozibavajo v vetru. Kakor lesnika, ki tudi že cvete, je vrba nastavila svoje mačice že jeseni. Te razvele mačice so prvi znaki pomladi. Tu nabirajo čebele svojo prvo hrano. In čebele nas opominjajo, da moramo še mi poskrbeti za jesen. Stopimo tedaj na vrt.

Marec je zelo važen mesec na vrtu. V tem mesecu se začne življenje nekaterih rastlin že razvijati. Kar posejemo marca meseca, požene bolje kot to, kar aprila. In marčne rastline rasto bolje, kot one v aprilu. Ne čakajmo tedaj boljšega vremena, temveč sejmo in sadimo čimprej, če niso rastline preobčutljive za mraz.

Starejše drevje slabe, nerodovitne vrste precepimo s cepiči boljših vrst in takih, ki najbolj v kraju uspevajo. Potem ne bo več pritožb, da sadno drevje ne rodi več tako, kot je rodilo. Mesec marec je tudi prikladen za zasajenje mladega sadnega drevja, v mrzlih, mokrih in vetrovnih krajih še prikladnejši kot oktober. Obrezovanje špalirnih in pritlikavih dreves, ki jim hočemo dati lepo obliko, se mora v tem mesecu dovršiti. Drevje, ki nastavlja prebogato cvetje ali ki nima dovolj poganjkov, moramo dobro pognojiti. Močno poganjajočemu in drevju, ki nima dovolj cvetnih nastavkov, bi gnojenje škodilo. Zatiranje škodljivcev se mora dovršiti še pred brstenjem, ker bi razna škropljenja popju škodila.

Na zelenjadem vrtu se prične prekopavanje takoj, ko se zemlja odtali in toliko presuši, da lahko po njej hodimo. Pri peščeni zemlji je to kaj kmalu, pri ilovnati pa moramo še čakati. Če se zemlja pri delu drobi in se ne lepi v kepah, tedaj je dobra, če se pa lepi in noče z lopate, ji moramo dodati druge peščene zemlje ali pa samo pesek. Predelajmo čim večjo ploskev zemlje in koj sejmo nanjo: grah, peteršilj, solato, špinačo, radič, čebulo i. dr. Gorke in mrzle grede zahtevajo v marcu obilo skrbne nege: treba je tu sejati, saditi, zračiti, namakati, pleti itd.

V cvetličnih gredah se tudi delo prične. Treba je poti osnažiti in urediti grede. Vkoreninjene vrtnice nočejo več ležati na tleh, treba jih je osvoboditi in po potrebi porezati. Če se vreme skuja, jih itak obvarujemo s slamo ali papirjem, dokler spet solnce ne prisije.

Rastline, ki so prezimile v kletih, kakor lavor, oleander i. dr. se preseso v vežo, kjer ni prepaha, kjer so varne pred morebitnim mrazom in kjer se polagoma utrde. Po štirih tednih jim lahko odkažemo stalen prostor. Enako postopamo s fuksijami in pelargonijami. Potrebno obrezovanje izvršimo takoj v začetku meseca, preden začne rastlina poganjati. Obrezujemo pa tako, da porežemo vse vejice, ki so obliki v kvar. Rastline, ki cveto v zgodnji pomladi, se ne obrezujejo preden ne odcveto. Tudi najobčutljivejše rastline se polagoma morajo utrditi. To se zgodi, če jih vsak dan bolj izpostavimo svežemu zraku in damo v lepih dneh opoldne za par ur na vrt. Preden pa jih presadimo na cvetlično gredo, morajo v loncih biti vsaj tri dni zaporedoma na prostem.

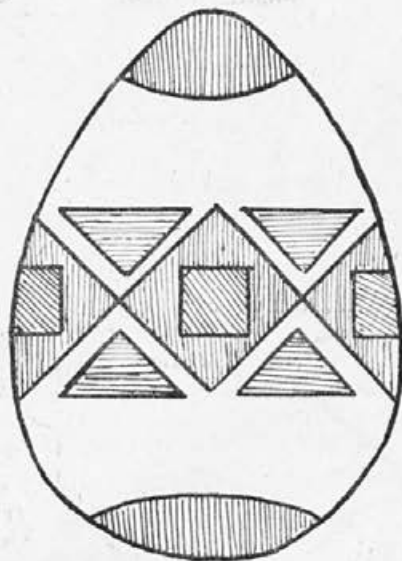
Spomladi so rastline kakor dete, ki potrebuje skrbne nege. Povzročajo nam skrbi in truda, ali vse nam povrnejo stotero.

Za pirhe.

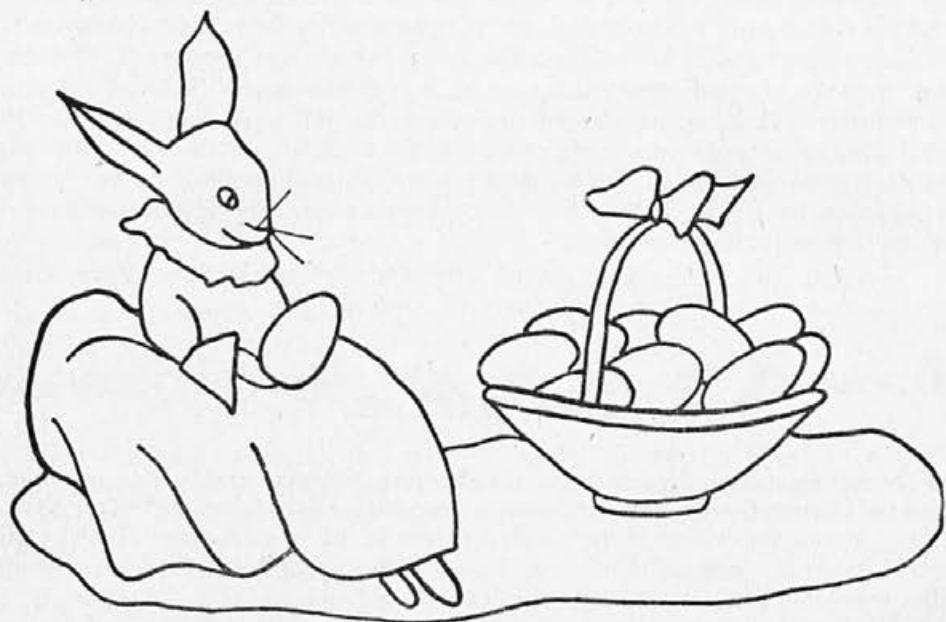
Še nekaj tednov in zopet bo Velika noč. Gotovo ste že kar nestrpni, saj vem kako željno pričakujete dneva, ko pojdete k botri ali botru po pirhe. Kajne, včasih jih je kar zvrhan koš. Kaj pa, če bi še vi razveselili botra ali botro! In veste s čim? Pošljite jima velikonočno razglednico. Ker pa hočemo biti prav imenitni, naredimo razglednico sami. Kakor vidite sem vam narisal tri razglednice in kdor izmed vas je prav uren, lahko izdelava vse tri ter jih pošlje še kam drugam, stari mami, teti ali stricu.

Pripravimo si bel ali svetlosiv precej tenak karton ter urežemo ali izstrižemo pravokotnik v velikosti običajne razglednice. Lahko pa vzamete tudi trd risalni papir ali pa prelepite z gostim papirjem kako staro razglednico. Kdor to stori, jo mora seveda obtežiti, da se posuši in lepo zravna. Nato pa narišite in pobarvajte ali pa izstrižite in nalepite iz raznobarnega papirja katerokoli teh razglednic.

Pirh je seveda rdeč. Okrasek, ki je polgovato črtkast, napravite rumen, vodoravno črtkast zelen, poševno črtkast pa črn. Lahko pa barve tudi izpremenite in naredite po svojem okusu. — Gospo zajklo, ki tako mogočno sedi pred košaro pisanih pirhov, bomo prav živo oblekli. Košato krilo naj bo živo rdeče, kot pristni pirh, jopica svetlozelena in nagubani ovratnik bel ali pa rumen. To pa sami veste, da mora biti glava svetlorjava, kakor so pač zajčki. Nekoliko temnejše zeleno bomo pobarvali trato, na kateri ždi ta imenitna gospa. Košaro pobarvajte kot

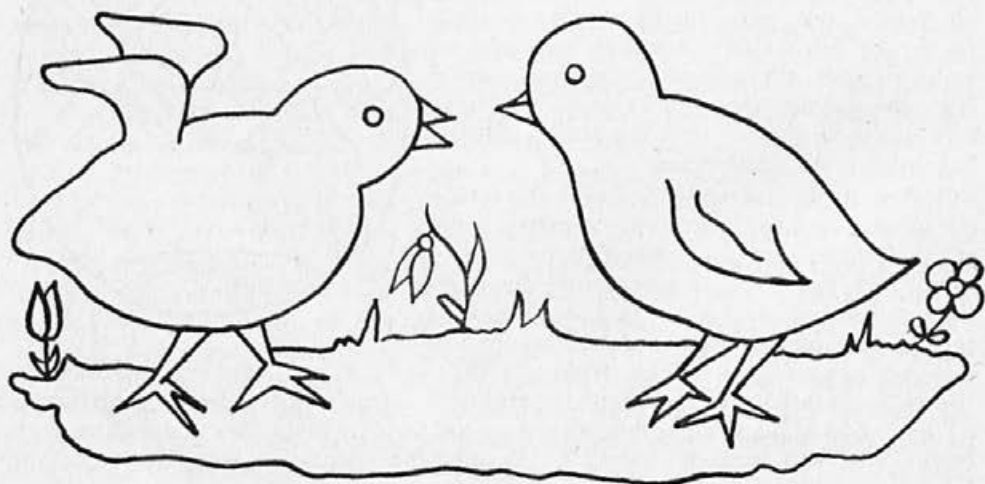
so pač košare, svetlorumeno ali svetlorjavo; pirhe pa žive in pisane, da bo joj! — In piški? To pa že sami veste, da so rumeni kot samo zlato, in trava, po kateri tako radi brskajo, sočno zelena. Barvo rožic pa prepustim vam. Kdor izmed vas bo nalepil s pisanim papirjem, naj pa rožice izpusti, če mu delajo preveč preglavic. Končno še napišite VESELA VELIKA NOČ ali VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE, kakor pač kdo hoče.

Na naslovni strani razglednice morate lepo načrtati, kakor to vidite na kupljenih razglednicah, da boste lahko razločno napisali na eni strani naslov, na drugi pa besedilo.

Mislím, da tako lične velikonočne karte mora biti vsakdo vesel. Vi ne veste, ljubi otroci, kako si jo sama želim; mogoče mi jo pa kdo izmed vas pošlje?

A. L.

A. Pirjevec:

Nasredin in njegov osel.

Nasredin pred pašo.

V mesto, kjer je živel Nasredin, pride nov paša in vsi hitijo, da ga počastijo, kakor je to navada in mu prinašajo razne darove. Tudi Nasredin se odloči, da pojde k paši, nabere nekega večera kutine in jih položi v košek, da jih ponese drugo jutro paši v dar in pozdrav.

Nasredinova žena je videla, kako izbira mož lepe in debele kutine ter ga vpraša:

„Komu je to namenjeno?“

Nasredin ji odvrne:

„Saj veš, da smo dobili novega pašo, čas je, da se mu poklonim in mu nesem darilo.“

„Mar se kutine nosijo v dar, Bog se te usmili,“ reče žena, „bolje bi bilo, da nabereš fige, dateljne ali kaj podobnega!“

„Ne!“ odvrne Nasredin, „samo kutine mu ponese, drugega nič.“ Vzame lepo vezan prtček, pokrije ž njim kutine in leže spat. A ženska je ženska in hoče, da obvelja njena; čaka, da zaspi mož, gre na vrt, nabere fig, jih položi mesto kutin v košek in jih zopet pokrije.

Drugo jutro vstane Nasredin, se praznično obleče, vzame košek, ne da bi odgrnil prtček in gre k paši. Paša, ki je že poprej slišal o Nasredinu, se je hotel ž njim pošaliti.

Nasredin stopi pred pašo, pade na kolena in se mu klanja; sluge pa odnesejo njegovo darilo paši, ki zapove, naj vržejo Nasredinu fige v glavo. Sluga jemlje fige iz košarice in jih meče Nasredinu v glavo, a ta se samo klanja in vpije: „Hvala, hvala, hvala . . .“, vse dotlej, dokler ni dobil vseh fig v glavo.

Paša se silno začudi in vpraša Nasredina:

„A zakaj in komu se zahvaljuješ?“

„Moja hvala ne gre tebi, presvitli paša, temveč moji ženi, ki je bila toliko pametna, da je položila fige v košek. A če bi bile to tiste kutine, katere sem jaz pripravil, bi bila zdaj moja glava mehka kakor figa,“ mu odvrne Nasredin.

Pobožni Nasredin.

Nasredin se je umival po predpisih turške vere ob neki reki, da si umije grehe. Umiva se, umiva, pa mu pade čevelj v vodo. Reka odnese čevelj, a Nasredin vzdihne ter reče: „Odnesi moje grehe, a vrni mi moj čevelj!“

Nasredin in bisage.

Nekega dne izgubi Nasredin svoje bisage in vpije na ves glas:

„Oj, ljudje, najdite mi moje bisage, sicer bom nekaj naredil!“

Iščejo sosedi in prijatelji, najdejo bisage, jih zanesejo Nasredinu in ga radovedno vprašajo:

„No, hodža, kaj bi naredil, če bi ne bili našli bisag?“

„Kaj bi bil naredil“, odvrne Nasredin, „doma imam staro vrečo, pa bi bil naredil druge bisage.“

NEKI JE PASEL NA BLIZU
KO POGLEDA KVIŠKU, VIDI NEKAJ. PUSTI IN
SPLEZA NA . PA GRE S , PRIDE
NA IN DELA ŠKODO. KO TO VIDI, SKOČI Z
, VZAME IN TEPE . KAR PRIDE
IN GA POSVARI. JE SRAM IN ODPUŠČANJA.

Radovan Požar, III. r., Šmartno v Rož. dol.

ZGODBA O PREŠERNEM LONCU.

SREČATA SE PRSTEN IN ŽELEZEN LONEC. PRSTENI LONEC JE VLJUDO NO PRIVZDIGNIL KLOBUK IN POZDRAVIL: »DOBER DAN, GOSPOD SOSED!« TUDI ŽELEZNI LONEC SE JE ODKRIL IN ODZDRAVIL: »BOG GA DAJ!« POTEM PA SE JE SE HOTEL POSALITI IN JE DEJAL: »GOSPOD PRSTENJAK, MIDVA SVA PRAV ZA PRAV SORODNIKA. PRIDITE, DA VAS OBJAMEM IN POLJUBIM!« IN SE JE NAGNIL IN JE PRITISNIL SVOJE LICE

TAKO MOČNO NA PRSTENJAKOV OBRAZ, DA GA JE RAZBIL. PRSTENJAKA SO VELIKE RANE MOČNO BOLELE, ZATO SE JE ZACEL JOKATI. ALI ŽELEZNJAK GA TOLAŽI: »PRAVA REČ! MALO ŽICE VZEMITE, PA BO VSE DOBRO.« TO REKOČ, SE ZASMEJE IN GRE PROTI SVOJEMU DOMU

PRSTENJAK JE SEL DOMOV IN LEGEL V POSTELJO. DOLGO JE LEZAL BOLAN. KO JE NEKOLIKO OZDRAVEL, JE SEDEL NA STOL IN POKLICAL

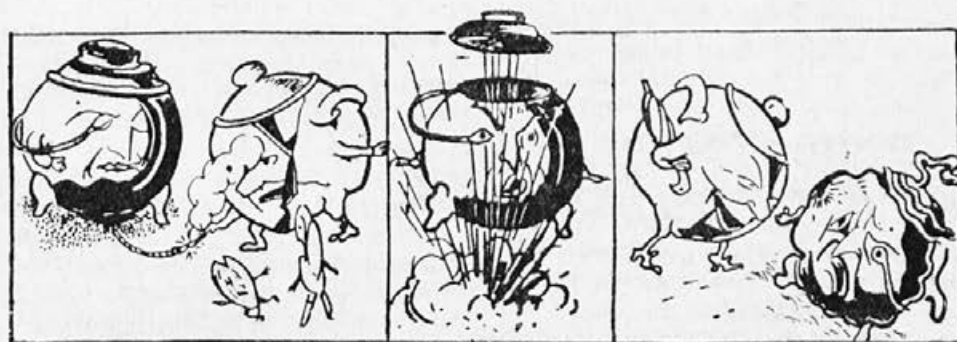
VSE PRSTENE, PORČELANASTE IN STEKLENE ZNANCE. POVEDAL JIM JE, KAJ SE MU JE ZGODILO. ZNANCI SO SE ČUDILI IN JEZILI SKLENILI SO, DA SE ZBEREJO IN Z ZDRUŽENIMI MOČMI NAPOVEDO VOJNO ŽELEZNEMU LONCU. OBOROŽILI SO SE Z ZAJEMALKAMI, ŽLICAMI IN VILICAMI IN NOŽI IN ŠLI V BOJ. SPREDAJ JE KORAKAL RANJENI PRSTENJAK, ZA NJIM VRČI, KOZICE, STEKLENICE, KROŽNIKI IN SE MNOGO DRUGIH.

KO ZAGLEDA ŽELEZNI LONEC LONČENO VOJSKO, SE ZACNE SMEJATI. NIČ SE NI USTRASIL SOVRAŽNIKOV. HITEL JIM JE NAPROTI. KO PRIDE DO NJIH, SE ZALETI V NJE IN JIH RAZBIJE VSE, KI NISO ZBEZALI. ALI PRSTENA VOJSKA SE SE NE VDA. ZBEREJO SE JUNAKI OKROG

PRSTENEGA LONCA IN SE POSVETUJEJO, KAKO BI SOVRAZNIKA PRE-
MAGALI. IN SI PRSTENJAK IZMISLI: »VESTE KAJ. NAREDIMO SI TOP
IN GA USTRELIMO!« VSI SO BILI S TEM ZADOVOLJNI. POISČEJO TOP IN
GA DAJO VELIKI KOZICI, NAJ GA NESE. NA TOP SE NAVEŽEJO ZABOJ
SMODNIKA. PRSTENJAKA PA POSLJEJO NAPREJ POGLEDAT, KAJ DELA
ZELEZNJAK.

PRSTENJAK SE PREVIDNO PRIBLIŽA ZELEZNIJAKU IN VIDI, DA SO-
VRAZNIK SPI. BOJ GA JE BIL UPEHAL. PRSTENJAK SE TIHO SPLAZI K
PRIJATELJEM IN JIM POVE, DA ZELEZNIJAK SPI. HITRO ODVEŽEJO ZABOJ
S STRELIVOM IN NATRESEJO SMODNIKA POD ZELEZNI LONEC. DO

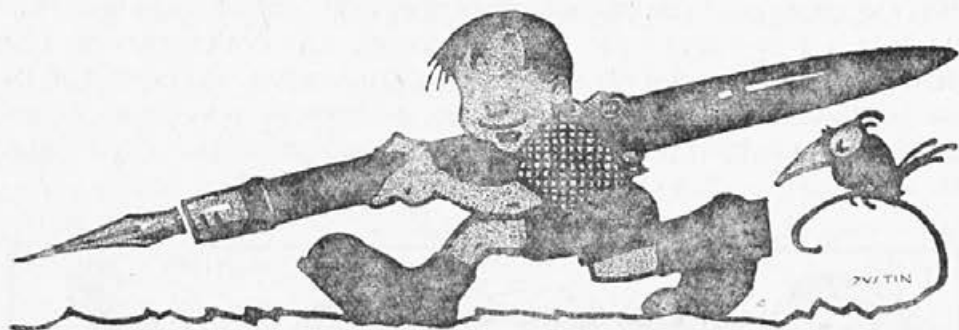
SMODNIKA PA NAPELJEJO GORILNO VRVCO. PRSTENJAK PRIZGE
VRVCO. KO VRVCA DOGORI DO SMODNIKA, SE TA VZGE IN ZELEZ-
NIJAK ZLETI Z MOČNIM POKOM V ZRAK TER OBLEZI POLN BUNK OB
CESTNEM JARKU. PRSTENJAK SE MU PRIBLIŽA IN PRAVI: »TO NI NIČ
HUDEGA! MALO ZICE VZEMI, PA BO VSE DOBRO!« TO REČE IN GRE
SVOJO POT.

Po »Dečjem listu«.

Pregovor.

*Kdor na svojega brata v sili pozabi, ne zasluži, da se mu »brat«
pravi.*

Zapisal A. Kosi.

Deklica in rožica.

Rožica v deklico gleda,
rdečo obleko inna,
deklica žalostna, bleda
prosi jo, šepeta:

»Bolna sem rožica rdeča,
ves moj obrazek je blede,
v tebi je zdravje in sreča —
daj, tudi meni ga spet!«

Frlan Julka,

V. r. v Selcih nad Škofjo Loko.

Dragi »Naš rod!«

Ze dolgo prebiram naš list. Ker pa ne najdem nobenega glasu iz našega kraja, se pa oglasim jaz. Gotovo misliš, da je Kozje zelo pust kraj. Pa ni! Res smo oddaljeni od železnice, a vendar vozi avtobus od tukaj v Celje in prevažajo ljudi. Tukaj imamo trirazredno šolo. Sedaj pa smo ustanovili v Kozjem Sokolsko društvo. Tudi jaz sem Sokolica.

Marica Rupret,

III. razr. II. odd., Zdole pri Kozjem.

Koline v Prekmurju.

Vsaka gospodinja skrbi za to, da si pozimi zakolje vsaj enega prašiča. Veliko delo je to pri nas na deželi. Najbolj se pa veselijo tega otroci. Zlasti takrat se veselimo, kadar »smodimo« in gledamo kako visoko šviga plamen goreče slame v katero je zakopan debel prašič. Takrat ima gospodinja mnogo opravka.

Pere in naredi klobase, kuha meso z »bujto repo«. Drugi dan imamo koline. Takrat pozovemo vso rodbino in ob tej priliki pijejo in jedo v pozno noč. Nekateri požrešni otroci se takrat tako najedo mesa, da še čelo zbolijo. To ni pametno, ker želodec hitro zboli. Moramo zmerno jesti!

Horvat Alojzij, VI. šol. l., Kupšinci
v Prekmurju.

Moji žalostni božični prazniki.

Zelo dobrega očeta sem imel; z veliko ljubeznijo je skrbel zame. Ni ga več, pobrala mi ga je kruta smrt! — 23. decembra sva še skupaj zajutrkovala. Po zajutрку me je vzel k sebi na kolena in mi je žvižgal lepe pesmi; jaz sem ga objemal in poljuboval. On pa mene; oh, kako prijetno mi je bilo pri njem, ves srečen sem bil! Skoraj bi nama bila mamica, ki je imela opravka v kuhinji, začela zavidati najino tiho srečo. Pogovarjala sva se tudi, kako prijetni nam bodo božični prazniki. Posegla pa je vmes nevidna roka neizprosne usode.

Okoli 10. ure potrka nekdo na duri ter jih odpre. Bil je voznik, ki nam je pripeljal premog. Moj ljubi oče vzame ključ od drvarnice, gre žvižgajoč čez stopnice do hišnih vrat ter naredi še kakih 15 korakov preko dvorišča. V tem hipu pa se zgrudi na tla in se ne gane več. Naš soseda in voznik skočita k njemu ter ga kliče in vzdigneta, toda zaman; bil je mrtev. Zadelo ga je srčna kap. Ne morem popisati, kako sva jokala jaz in moja dobra mamka. Mrtvega očeta so možje od

pogrebnega zavoda preoblekli in položili na mrtvaški oder na verandi, tam, kjer je poleti najraje posedal... Mene je vzel stric takoj nato s seboj v Oplotnico, da bi se pri sorodnikih potolažil. Tam pa sem zaradi neizmerne žalosti in srčne bolesti vsled nagle izgube dobrega očeta hudo zbolel. Gospod zdravnik je spoznal, da se mi je vnel osrčnik in da se je razširilo srce. Tudi na živcih sem zbolel in malo je manjkalo, pa bi bil odšel za očetom. Moja zlatkana teta Ela je sedela in bdela dan in noč ob moji postelji ter mi ljubez nivo stregla. Kdaj in kako ji naj to veliko dobrote povrnem, res ne vem. Z njeno in pomočjo dveh zdravnikov sem po daljšem času vendar prebolel in se postavil zopet na noge. Hvala Bogu! — Spravili so me domov k zapuščeni mamici v Krčevino pri Mariboru. Kakšna žalost vlada sedaj v naši hiši, kjer smo poprej tako srečno, če tudi skromno živeli!

Počasi in previdno mi je mamica razodela, da je posebni avtobus baš na Štefanovo odpeljal mrtvega očeta v rakvi na Dunaj v krematorij, ker je bil član društva »Plamen«; tam so njegovo truplo vpepelili; pepel je shranjen sedaj v Gradcu, kjer je dom za tako zване žare. Midva z mamico ohraniva očeta v najlepšem spominu. Vsi moji součenci so imeli bolj ali manj vesele božične praznike, a nama z mamico so prinesli najbridkejšo žalost. Moja edina tolažba je sedaj dobra mamica in šola. Obiskujem III. b razred; naša učiteljica je gospa Angela Šalda, ki jo imamo vsi učenci radi, ker je prijazna z nami.

Pall Ivan,

učenec III. b razreda v Krčevini.

Naša kanarčka.

Pred nekaj dnevi je oče kupil dva kanarčka, sameca in samico. Samec ima na glavi zeleno krono in lepo poje, samica pa pridno popravlja gnezdece, ki ga je sešil starejši brat iz mehkih cunj. Zelo pazita na čistočo; vsak dan se okopata v majhni skledi.

Prebivata v prostorni kletki v topli sobi.

Katica Simonič, 4. razr., Svetinje.

Naš mucek.

Naš mucek je bel, sovražnika imel; ko skupaj sta prišla že boj se je vnel.

Sovražnik je bil velik in čil; je mucka premagal domov ga spodil.

Je prišel domov se držal grdo, v kotiček je sedel ga sram je bilo.

Le to si želi, da zvedeli bi čitatelji »roda« kaj ž njim se godi.

Srebrnjak Franc, IV. r., v Zeleznikih.

Življenje živali pozimi.

Zima je čas najtežjega življenja vsakega živega bitja; mislim danes predvsem na živali, n. pr.: ptice, ki niso selilke, trpijo poleg gladu in žeje tudi mraz. Ne morejo gnezdit, ne morejo si hrane najti, skrivajo se po zatišjih, kjer se le morejo. Vidimo jih ali pod streho ali ob kakšnem potoku pod koreninami potočnih dreves ali v kakem zelo gostem grmovju, skrite pred mrazom ali pred mrzlim vetrom. Majhne ptice iščejo živeža okrog gospodarskih poslopij, pa tudi na oknih človeških stanovanj; posebno rade letajo na tista okna, kjer jim usmiljeni ljudje nasipavajo drobnega zrnja ali drobtinic.

Pes je domača žival; gladu sicer ne trpi; ker njegov živež mora biti vedno enakomeren, drugače zbolí za steklino. Trpi pa mraz, ker mora biti vedno zunaj in varovati hišo pred hudobnimi ljudmi, ki bi lahko delali škodo in kalili nočni mir, če ne bi bilo dobrega varuha psa.

Govedo zime ne trpi, ker je v toplém hlevu. Hrana goveje živine pozimi je veliko različnejša od hrane poleti. Poleti se pase in si zbira le sladke trave. Tudi če ji prinašamo hrano v hlev, je ta le sočno zelenje. Drugače je pozimi, dobiva

le suho koruznico, različno suho slamo in malo sena. Kjer imajo konje, tam preživi govedo skoraj vso zimo s samo koruznico in slamo.

Svinje hranimo pozimi na dva načina: manjše in mlajše hranimo s tako imenovano plemensko hrano, ker take svinje so odločene za naprej ali pleme. Večje svinje pa krmimo ali pitamo za klanje. Njih hrana mora biti boljša in izdatnejša, da se z njo svinje odebelijo, da jih debele zakoljemo in si s tem naredimo domači praznik.

Toliko o domačih živalih.

Divjim živalim pa se godi pozimi najbolj hudo. Nekatere imajo to lastnost, da si preskrbijo po nekaj živeža za zimo, n. pr. jazbec. On si nanosi koruznega stročja v svoj brlog, da laže preživi zimo. Lisica skrbi večidel za sveže meso. Lovi zajce in krade domačo perutnino. Volk je vedno lačen bodisi pozimi ali poleti. On poje sproti, kar dobi, četudi človeka; dokler nič ne dobi, pa trpi glad. Druge divje živali spe po svojih brlogih in le prehud glad jih prežene iz njih. Med seboj so si sovražne in se koljejo druga drugo. Ko se s čim nasitijo, se zopet spravijo spat.

Vse — od majhnega zajčka do največjega leva — pa imajo enega sovražnika: človeka lovca.

Janez Rozman,
učenec V. r. v Sv. Miklavžu pri Ormožu.

Naš kraj.

Naša vas leži v ozki dolini. Krog in krog jo obdajajo mali hribi, porasli z vinsko trto. Bolj v ozadju so tudi večji: Krvavica, Kozica in Velika planina. Zdaj se nam ne godi dobro, ker se pečamo samo s hmeljem, a ta se zdaj jako slabo proda. Vsenaokrog sam hmelj in kdor pride od daleč prvič v ta kraj, kar gleda in vprašuje, kaj je vse to. Jemo samo črn kruh in suhe hruške, a še to ne vsi. Na koncu vasi stoji lepa dvorazredna šola. Izgleda kot vila. Tudi notranjost je lepa. Ob šoli teče potok. V šolo hodijo otroci zelo od daleč. Najbolj oddaljeni imajo 1 in pol ure. Da pridejo pravočasno, morajo že zgodaj vstati. Nekateri pozimi celo v šolo

ne morejo radi velikega snega. V šoli se učimo najpotrebnejše, a se zelo radi učimo, ker vemo, da bomo nekoč v življenju vse potrebovali.

Bokal Filip,

2 r., II. odd., Loke, Sv. Jurij ob Taboru.

Spoštovani!

Oprostite, da se Vas upam opozoriti na neugodnost, katero je Vaš dopisnik: Svoljšak Stanko, učenec V. razreda v Škofji Loki, storil. On je prepisal zgodbico: »Gozdarček in škrti«, iz mladinskega lista Vrtača, št. 2, leto 1929./30.

Njen pravi stvaritelj je: Stepan Janez.

Dragi Naš rod!

Večkrat sem se namenil pisati, pa me je vedno zmotil ta ali oni. Če ne more drugače, me pa draži. Ker malo jec-ljam, mi Janko pravi: »je-je-je«, Franci me pa draži s »čikom«. Oh, ko bi mogel, bi ju tako naklestil, da bi bila vsa črna.

Dragica mi pa ne reče nič, ker se me boji. Veš, Dragica je večja in starejša, pa jo vseeno nabijem.

Te pozdravlja

Milan Braniselj, I. r., Cerknica.

Petelin — junak.

Kikiriki
glas petelina se glasi.
Petelinček prav junak,
kokošji vodja — Kokodak.

Pravi kokot ni lesta.
Vse pred njim zatrepeta,
Oče, mati, brat, sestra
in služkinja — stara Mica.

Ako nimaš metle v roki,
le nikar se ga ne loti.
Hitro v tebe se zažene,
naj bo človek, naj bo ščeno.

Kikiriki
že za menoj leti.
V hrbet se mi je zagnal
brat se v hiši je smejal.

Ljudmila Kojnik,
učenka III. razr., Sv. Lovrenc pri Štorah.

Križaljka »Naš rod«.

Zložil: Zorko Bekš, Ljubljana.

Navpično: 1 orožje, 2 žito, 3 mesto v Srbiji, 4 število, 5 kar je na glavi, 7 časovni veznik, 8 žensko krstno ime, 11 mlečni izdelek, 12 svetopisemska oseba, 13 vas pri Ljubljani, 15 pritrdilo in veznik, 17 hrib pri Ljubljani, 18 igrača, 19 del sveta, 20 požigalec Rima, 21 del pohištva, 22 ptica, 24 kesanje, 27 neodrešeno ozemlje, 30 mesto v neodrešenem ozemlju, 32 priča pri krstu, 35 pomladna cvetica, 37 del cerkve, 38 ime našega kraljeviča, 39 moško krstno ime, 40 gozdno drevo, 45 ljubljansko predmestje, 46 moško krstno ime, 49 ptica-tatica (dvojina, I. sklon), 51 hoja, 53 prva mati, 55 zdravilo, 61 naziv očeta, 62 del obraza, 63 osebni zaimek, 64 mesto na Češkem (ali pa trg v Ljubljani), 66 vstavi „u, i“, 67 število, 68 osebni zaimek, 70 moško krstno ime, 71 reka v Rusiji, 74 pomožni glagol, 75 reka v Nemčiji kakor se izgovori.

Vodoravno: 1 drevo, 6 mesto v Dunavski banovini, 7 veznik, 9 pisalna potrebščina (II. sklon dvojine), 10 del kolesa, 12 vozilo, 14 morska riba, 16 kot 13 navpič, 18 slovenski misijonar, 20 mladinski list, 22 del ograje, 23 oblika, 25 del hiše, 26 domača žival, 28 prislov kraja, 29 naselbina (ali pa osebni zaimek), 31 predlog, 33 vzklik, 34 števnik, 35 osebni zaimek, 36 moško krstno ime, 40 barva, 41 zemlja obdana z morjem, 42 evropska država, 43 del voza, 44 vezalni zaimek, 47 podzemni hodnik, 48 ploščinska mera, 49 kratica pri podpisu, 50 Prešernov veznik, 52 medmet, 53 čas, 54 domača žival, 56 žabji glas, 57 drevo, 58 veznik, 59 vodna žival, 60 rusko moško krstno ime, 65 kraj pri Ljubljani, 69 moško krstno ime, 70 del dneva, 72 moško krstno ime, 73 igralna karta, 74 žival, 76 kot 73 vodoravno, 77 gozdno drevo, 78 mesto na Tirolskem.

Rešitev naloge za nagrade v lanskih »Kresnicah«.

Mladinska Matica je prejela mnogo pravih rešitev naloge v lanskih »Kresnicah«. Izmed rešilcev so bili izzrebani in so prejeli nagrado: Milonig Hilda, 6. razr.,

Guštanj; Tome Joško, II. razr. m. š., Vič; Požarnik Josipina, 4. razr., Gornji grad; Kaiser Milka, III. razr. m. š., Slovenjgradec; Ogrin Marija, 4. razr. o. š., Kamnik;

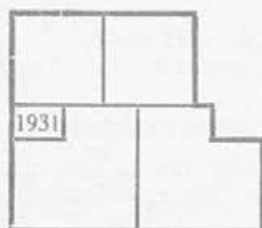
Poljanec Milica, 5. razr. vadnice, Maribor; Vidrajs Franc, I. razr. mešč. š., Spodnja Šiška; Vrhovec Danica, Log pri Brezovici; Zabukovec Franc, III. razr. m. š., St. Vid nad Ljubljano; Vagaja Dušan, III. razr. o. š., Zgornja Šiška; Ramšak Josip, V. razr. I. deš. o. š., Maribor; Prinčič Desanka, o. š., Vič; Perne Pepca, 4. razr., Grosuplje; Pertot Vojko, 4. razr. IV. deš. o. š., Maribor; Mlačnik Stefan, Pristava 27. šola Črna; Jurša Vekoslav, 4. razr., Gor. Radgona; Lešnjak Janica, IV. razr. o. š., Stari trg pri Rakeku; Prosenec Joško, Toplice št. 61 (Zagorje ob Savi); Pšeničnik Elica, 3. razr., Dravograd 18; Lukan Miha, Ligojna, šola Horjul; Flis Drago, 3. razr., Hoče pri Mariboru; Trinko Terezija, 2. razr., Razvanje pri Mariboru; Jeločnik Marijan, III. razr. m. š., Tržič; Zalar Srečko, 5. razr., Vič pri Ljubljani; Kapš Karel, Potoke 5, š. Rožni dol, p. Semič; Štibler Slavko, II. razr. m. š., Ljutomer; Jesih Vidka, 3. razr., Preska, p. Medvode; Pircher Alfred, II. razr. m. š., Sv. Lenart v Sl. gor.; Zemljč Breda, 4. razr. vadnice, Maribor; Zagar Elizabeta, 7. razr. dekl. š., Trbovlje II.; Kerman Jože, Filovci 116. Bogojina, Prekmurje; Rahten Ivan, 3. razr. o. š., Škale, p. Velenje; Dolar Daro, 4. razr., Kranj; Zabukovec Viktor, 4. razr., vas Jakičevo, Vel. Lašče; Pegan Olga, 6. razr., Dev. Mar. v Polju; Rojc Metka, 4. razr. mešč. š., Kočevje.

Zreb je pa določil naslednjih 14 rešitev: Slavič Amalija, 4. razr., Vučja vas pri Križevcih; Vodopivec Danica, 1. gimn., Ptuj, Panonska ul. 5; Ravnikar Leopold, 5. razr., Zagorje ob Savi; Flisar Leopold, 5. razr., Vučja vas pri Križevcih; Zurec Joško, 3. razr., Semič; Meisterl Anica, 2. razr. m. š., Mežica; Novak Henrik, 6. razr., Sv. Vid niže Ptuja; Donža Ludovik, 4. razr., Vučja vas pri Križevcih; Antolič Franc, 4. razr., Vučja vas pri Križevcih; Rožič Ciril, 5. razr., Celje, Miklošičeva c. 6; Češnik Milan, 4. razr., Vič pri Ljubljani; Peretekel Tončka, 3. razr. dekl. š., Ptuj; Virant Deža, 5. razr., Mladika, Ljubljana; Postružnik Franc, 4. razr., Vučja vas pri Križevcih.

Kvadrat.

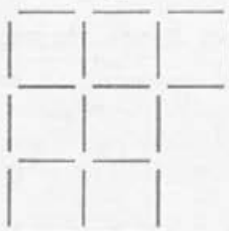
(Fran Remškar, Preserje.)

1.

Slika je sestavljena iz 5 delov. Sestavite te dele v kvadrat in sicer tako, da pride delec z letnico 1931 na sredino kvadrata.

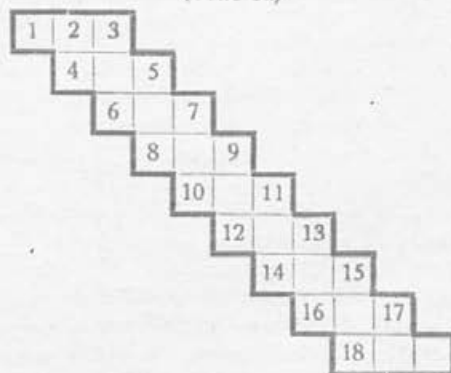
2.

Iz 20 vžigalic sestavite sedem kvadratov tako kot jih vidite na sliki. — Sedem kvadratov pa izpremenite v 5 enskih kvadratov na ta način, da boste prestavili le 3 vžigalice.

Mozaik.

(Tone R.)

Vodoravno: 1 mesec, 4 v premogokopu, 6 perzijski kralj, 8 krstno ime, 10 bolečina, 12 strelno orožje, 14 obžalovanje, 16 žival (v morju), 18 reka v Egiptu.

Navpično: 2 ploskovna mera, 3 ihtenje, 5 ponočna ptica, 7 suženj (srb.), 9 del sobe, 11 krožnica, 13 rokodelc, 15 član družine, 17 osebni zaimek.